ئاگادارییەک لە (کاروان عومەر کاکەسوور)ەوە بۆ سەرجەم خوێنەران

من (کاروان عومەر کاکەسوور)م… تاکوو ئەمڕۆ کۆمەڵێک کتێبم چاپ کردوون، بڕیارم دا واز لە نووسین بهێنم، یان دروستتر بڵێم یەک وشەی دیکە بڵاو نەکەمەوە.
دیارە بیرۆکەی وازهێنانم نوێ نییە، بەڵکوو لانی کەم بۆ سەرەتای ئەم سەدەیە دەگەڕێتەوە. لە گوتارێکیشمدا، کە پێوەندیی بە نووسەرێکی لاوەوە هەیە و لە (08.07.2011)، لە ماڵپەڕێکدا بڵاو کراوەتەوە؛ گوتوومە: (من هیچ کاتێک ترسم لە وازهێنان نەبووە و زۆر جار ویستوومە ئاگادارییەک بۆ مێدیاکان بنووسم و بڵێم ئیتر واز لە نووسین دەهێنم).
بەوەدا ئەزموونێکی دوور و درێژم لەگەڵ نائومێدیدا هەیە، پێم وایە دوو جۆری هەن: یەکەمیان، بە ناو بیرکردنەوە ئاڕاستە دەبێت، خەیاڵت دەجووڵێنێت و دەتخاتە بەردەمی شتی نوێوە، ئەنجام بەرهەمی جیاوازی لێ دەکەوێتەوە، بەڵام دووەمیان، بە ناو ژیانی ڕۆژانەت دەخزێت، بۆیە کاتت بە فیڕۆ دەدات و خەیاڵت تەسک دەکاتەوە. ئەو نائومێدییەی لە دنیای کوردیدا بەری دەکەویت، لە جۆری دووەمیانە.
هەمیشە وا هەست دەکەیت ماڵەکەت پڕە لە نووسەر و تەنیاییت لێ داگیر کراوە، لە کاتێکدا من بە زگماک شێتی تەنیاییم و بەرگەی قەرەباڵغی ناگرم.
((بەوەدا لەو کەسانە نیم، کە هەموو گوناهێک دەخەنە ئەستۆی ئەوانەی ترەوە، ئەوە دەمەوێت بڵێم دەشێ منیش بۆ ئەوانەی تر بووبێتمە هۆکاری نائومێدی. ڕەنگە هێزی منیش هەر هێندە بووبێت، کە بتوانم بەرگەی ئەو دۆخەی پێ بگرم. کەواتە مەبەستەکەم دوورە لەوەی خۆم بە دروست دابنێم و ئەوانەی تریش بە چەوت)). ڕاستییەکەی ڕۆژبەڕۆژ زیاتر لە دنیای (نووسین و بڵاوکردنەوە)ی کوردی نائومێد دەبووم، تاکوو گەیشتە ئەوەی ئەم ئاگادارییە بنووسم، کە مەبەستی سەرەکیم تێیدا ئەوەیە بزانن ئەم بڕیارەم داوە و هیچ پێوەندییەکم بەو دنیایەوە نەماوە.

بە پێویستی دەزانم ئەم سەرنجانە بخەمە ڕوو:

یەکەم: لە هەندێک نووسەرەوە بابەتم پێ گەیشتوون، بەو مەبەستەی

بەیان بخوێنمەوە و سەرنجیان بۆ بنووسم. بەوەدا بەڵێنم پێ داون، ناکرێت ئەو بەڵێنە نەبەمە سەر، بەڵام هیوادارم لەمەودوا یەک بابەتی ترم پێ نەگات. تکام وایە هەر نووسەر و ڕۆشنبیرێک ئیمەیڵ و ژمارەی تەلەفۆنمی لایە، کاتێ پەیوەندیم پێوە دەکات، لەبارەی ئەم بڕیارەوە هیچم لەگەڵدا نەڵێت. بەگشتی پێم خۆش نییە کەس لەبارەی ئەدەب، هونەر، فکر و هەر چەمکێکی تری لەم بابەتەوە بمدوێنێت، بەڵام لەبارەی ڕووەکانی دیکەی ژیانەوە، بە خۆشحاڵییەوە ئامادەی گفتوگۆم. وەک پێشتر گوترا مەبەستی سەرەکیم لەم ڕاگەیاندنە ئەوەیە بزانن ئەم بڕیارەم داوە و ئیدی نامەوێت لەبارەی ئەو شتانەوە قسە بکەم.

دووەم: لەگەڵ هەر دەستگەیەکی چاپ و بڵاوکردنەوە، یان لەگەڵ هەر کەسێک ڕێک کەوتووم کتێبم بۆ چاپ بکات، لە ڕێککەوتنەکەم پاشگەز نابمەوە، مەگەر ئەوان خۆیان هەڵیانوەشێننەوە. هەر ئێستایش کتێبی (ڕاگەردان) و (ڕێگەکانی ژەهر)م چاپ کراون و لەم نزیکانەیش (منارەی ئاوەدانی)م چاپ دەکرێتەوە. بۆ چاپکردنەوەی (کەنارەی مەیموونە چەکدارەکان) و ئەوانەی تریشم پار گفتم بە کەسێک داوە، کە تاکوو ئێستا دوو ئەزموونم لەگەڵی هەن. ئەگەر ویستی پێشیوان بێتەوە، گرفت نییە. ئەوە سەرجەم گفتوگۆ و گوتارەکانیشم دەگرێتەوە، کە بۆ چاپکردنیان بەڵێنم لێ وەرگیراوە.

سێیەم: هەر نووسەرێک گفتوگۆی لەگەڵدا کردووم و هێشتا بڵاوی نەکردووەتەوە، مافی خۆیەتی بڵاوی بکاتەوە، بەڵام خۆزگە لە پەراوێزدا دەنووسێت پێش بڕیاری وازهێنانەکە بووە!
چوارەم: نووسەر و وەرگێڕێک لە ڕۆژهەڵات خەریکی وەرگێڕانی سەرجەم کتێبەکانمە بۆ زمانی فارسی، کە تاکوو ئێستا (کازینەی منداڵان)، (منارەی ئاوەدانی) و (ڕیبەنێکی سوور و ملپێچێکی ڕەش)ی وەرگێڕاوە. بەوەدا بەڵێنم پێی داوە لەم ڕووەوە هەر پرسیارێکی هەبێت، وەڵامی دەدەمەوە، ئەوا ئەو بەڵێنەیشم دەبەمە سەر.

پێنجەم: داوای لێبووردن لە هەر نووسەر و خوێنەرێک دەکەم، ئەگەر بە هۆی وشەیەکی منەوە دڵی بریندار بووبێت. هەوڵم داوە کاتێ لەبارەی بابەتی نووسەرانەوە بنووسم، چ دوور و چ نزیک بە لای ژیانی تایبەتیاندا نەچم، بەڵام بەوەدا زمان ئاڵۆزترین شتە، ئەوا ڕەنگە جارێک لە جاران شتێکە بە شێوەیەک کەوتبێتەوە، کە لە مەبەستی من دوور بووبێت. هیچ بابەتێکم بڵاو نەکردووەتەوە، ئەگەر پێشتر بە هاوڕێ نزیکەکانمم نەناردبێت، بەو مەبەستەی بیخوێننەوە و لە هەر شوێنێکدا هەستیان کرد وشەیەک بە نووسەرێک گوتراوە، زبرە، لای ببەم

و بە یەکێکی تری بگەیەم.

شەشەم: وا ڕاهاتووم بەر لە بڵاوکردنەوەی بەرهەمم بە چەند نووسەر و ڕۆشنبیرێک دەنێرم، بەو مەبەستەی گوێ لە سەرنجیان بگرم و تا دەکرێت بە چاکی بکەونە بەرچاوی خوێنەر، بەڵام لەمەیاندا وام نەکردووە، بۆ ئەوەی لەو بارەیەوە هیچ شتێک نەڵێم. هەندێ هەیە جارێکیان وا پێویستی کرد ڤێرژنە سەرەتاییەکە بۆ هاوڕێیەکی ئازیزم بنێرم، کە لە ماوەی ئەو چەند ساڵەی ڕابوردوودا ئەزموونی هاوبەشمان پێکەوە هەبووە. دەبێت ئەوەیش بگوترێت سێ چوار مانگ پێش بڵاوکردنەوەی ئەم ڕاگەیاندنە، بیرۆکەکەم بە هەندێک هاوڕێی نزیکم گوتووە. واتە گوتوومە زۆر نائومێدم و ئەو نائومێدییەم لە ڕێگەیەکەوە دەردەبڕم، کە ڕەنگە نەزانن چییە، بەڵام لەم مانگەی ڕابوردوودا پێم گوتن ئەم ڕاگەیاندنەم نووسیوە، بۆ ئەوەی بۆیان بنێرم.

حەوتەم: هەوڵم داوە ئەم ئاگادارییە بە سادەیی بنووسم. ویستوومە لەو سنوورەدا بمێنێتەوە، کە ئاگادارییەکە و هیچی تر. بە مانایەکی دیکە بە پێویستم نەزانیوە بۆچوونی خۆم لەو ڕووەوە بگەیەنم، مەگەر لێرە و لەوێ بە ناچاری یەک دوو وشەم گوتبن. چاکترە بگوترێت ئەوەی ئەم ئاگادارییەی نووسیوە، مرۆڤێکی ئاساییە، نەوەک نووسەر. هەر هەڵسەنگاندنێکی بۆ دەکرێت، با بۆی بکرێت! وەڵامی من، وەڵامی منی دەرەوەی بواری نووسین و بڵاوکردنەوە لە ئێستاوە ئەوەیە: نووسەر و ڕۆشنبیر بووم، نەوەک جەنگاوەر. بەڵێنم بە هیچ کەسێک نەداوە ڕزگاری بکەم، بەڵکوو بە پێچەوانەوە ویستوومە ئەو تیۆرییانە بە درۆ بخەمەوە، کە مژدەی ڕزگاری دەدەن. ئەوەی ئێستا پەنام بۆی بردووە، ئازادییە، کە وەک هەر کەسێکی تر هەمە. بە پێی ئەو ئازادییە دەمنووسی و ئەمڕۆ هەر بە پێی ئەو ئازادییەیش واز دەهێنم. لەم دەلاقەیەیشەوە هەندێ دەڵێم دنیای کوردی ئەدەب و هونەرێکی دەوێت و دەیانپارێزێت، هاوشانی سیاسەتەکەی بن. بە مانایەکی تر، چارەی ئەو نووسەر و هونەرمەندانەی ناوێت، بە شێوەیەک لە شێوەکان لە سیاسەتمەدارەکانی جیاوازن. مرۆڤ لە دنیای (نووسین و بڵاوکردنەوە)دا بەر هەمان ئەو مۆڕاڵە دەکەوێت، کە لە دنیای سیاسەتدا بەری کەوتووە. بەشێکی زۆری ئەو نووسەر و ڕۆشنبیرانە چەند گلەییان لە سیاسەتمەداران هەیە وا خۆیان پێشان دەدەن جیاوازن، بەڵام لە دنیای خۆیاندا، واتە لە دنیای (نووسین و بڵاوکردنەوە)دا شوێنپێی ئەوانیان هەڵگرتووە و خاوەنی هەمان خەسڵەتەکانی ئەوانن.

دەیڵێمەوە دنیای ئەمڕۆی کەلتووریی کوردی بە دەگمەن ئەو نووسەر و ڕۆشنبیرانە دەهێڵێتەوە، کە تێگەیشتنی جیاوازیان بۆ ئێستێتیک هەیە، بەڵکوو ئەوانە دەپارێزێت، وا بە هەمان چاوی خەڵک لە چەمکەکانی ئەدەب و هونەر دەڕوانن و بە زمانی میللییش دەنووسن. ((دیسان نامەوێت خۆم بەگوناهـ بزانم و ئەوانەی تر وەک گوناهبار سەیر بکەم. دەشێ خۆیشم بووبێتمە بەشێک لەو دەخە)). لام ڕوونە هەر من نیم لەم ڕووەوە ئەزموونی تاڵم هەیە، بەڵام خۆم بەم شێوەیە ڕووبەڕووی ئەو دەخە دەبمەوە و دەشێ ئەوانەی تریش هەر یەکەی شێوازێک بۆ گونجاو بزانێت.

ئێستا کاتێک وەک نووسەر نا، بەڵکوو وەک مرۆڤێکی ئاسایی ئاوڕ لە ڕابوردووم دەدەمەوە، بەوە خۆشحاڵم، کە بە ساتێک سەرم بۆ هیچ حزب و سەرکردەیەک شۆڕ نەکردووە و لە مەودوایش هەر نایکەم، بە مەرجێ لەناو سیاسەتدا چاوم کردووەتەوە و تاکوو هاوینی (1992)یش ئامادە بووم خوێنم لە پێناوی ئایدۆلۆگیدا بڕێژم. لە گوتارێکیشدا ئەوەم گوتووە: (کورتترین دێڕی نووسینەکانی خۆمم پێ لە هەموو حزب، گروپ، حوکوومەت، کۆمپانیای بازرگانی و سەرکردەی دنیا گەورەترە).

هەرگیز چاوم لە یەک دیناری دەستەڵاتی کوردی نەبووە، وەک چۆن پێشتریش چاوم لە هیی بەعس نەبوو. قەرزاری یەک بەرپرسی کورد نیم، تەنانەت چایەکی یەکێکیانم نەخواردووەتەوە. ناوم لە هیچ یەکێ لەو لیستانەدا نییە، کە بۆ وەرگرتنی پارە، زەوی، خانوو و شتی تر کراون. هەر کەسێکیش پێی وایە ڕاست ناکەم، با بێت ڕووبەڕووم ببێتەوە! ((ئەمانە تەنیا پەیوەندییان بە خۆمەوە هەیە و ئارەزووی خۆمن، دەنا مەرج نییە ئەو خەسڵەتانە مرۆڤ بکەنە ڕۆشنبیری قووڵ و گەورە.
دەشێ هەبێت هەر لەم ڕووەوە بە شێوەی جیاواز لەمانە بڕوانێت)). جارێکیان ڕۆژنامەنووسێکی بوێر لێی پرسیم: (ئەگەر لیستێک بۆ ئەو نووسەر و ڕۆشنبیرانە بکەم، کە سەریان بۆ دەستەڵات شۆڕ نەکردووە، دەوێریت ناوی خۆت بنووسیت؟)… وەڵامی من ئەوە بوو: (تاکوو ئێستا هەرگیز بە خەیاڵمدا نەهاتووە ناوم لە لیستەکاندا چەندەمە، بەڵام هیوادارم بە ئەم لیستەی تۆ یەکەمم بەر بکەوێت!).

ناوی ڕۆژنامەنووسەکە ناهێنم، چونکە نامەوێت هیچ ناوێک لەم ڕاگەیاندنەدا هەبێت، نەبادا وا بکەوێتەوە لەبەر کەسێکی دیاریکراو بڕیاری وازهێنانم داوە. ڕاستە دیاردەکان ئەنجامی هەڵسوکەوت و تێڕوانینی تاکەکانن، بەڵام لەم کاتەدا کەسێکی دیاریکراوم لە خەیاڵدا نییە. پێی لەسەر دادەگرمەوە چ لە بواری نووسین و چ لە

دەرەوەی بواری نووسیندا کەسێک نادۆزمەوە، ناخۆشیم لەگەڵیدا هەبێت.
ڕێگەم بە خۆم نەداوە لەبارەی یەکێکیانەوە وشەیەکی نێگەتیڤ لای یەکێکی تریانەوە بڵێم. ئەمانە بۆیە ئاوا بە ئاشکرا و بە دەنگی بەرز دەردەبڕم، چونکە لام ڕوونە یەک کەس نییە بە درۆم بخاتەوە. دیارە ئەگەر ویستبێتم لەبارەی بەرهەمی هەر نووسەرێکەوە بدوێم، بۆچوونی خۆمم ڕاشکاوانە دەربڕیوە، کە هەرگیز تێکەڵی کەسایەتییەکەیم نەکردووە. ئەوەی بە گرنگم زانیوە، تەنیا ئەو بابەتە بووە، کە ویستوومە لێی قووڵ ببمەوە، بۆیە هەمیشە گوتوومە لە هەر وشە، ڕستە و پەرەگرافێکم بەرپرسیارم و ئاماژەم بە سەرچاوە و کۆنتێکستەکانیشیان داوە، بگرە ئامادە بوومە لەبارەی هەر یەکێکیانەوە زیاتر بنووسم، ئەگەر پێویستی کرد بێت… ڕەنگە هاوڕێ نزیکەکانم بزانن لە هەشتاکانەوە تاکوو ئەمڕۆ گوتوومە لە دنیایەکی گەرم و خنکێنەردا دەژیم، بۆیە هەموو ڕابوردووم دەکەمە باخچە! بەڵێ، باخچە، شتێکی تر نا. واتە لەگەڵ هیچ کەسێکی دیاریکراودا ناخۆشی دروست ناکەم، بەڵکوو خۆمی لێ دەپارێزم، نەبادا ڕۆژێک بێت نەتوانم هەناسە بدەم. ئەمڕۆ بە دڵنیاییەوە باخچەیەکم هەیە و بۆی دەگەڕێمەوە، تاکوو بە ئارامی ژیانمی تێدا ببەمە سەر، کە ئەمە ئەوە ناگەیەنێت لەگەڵ دنیادا ململانێ ناکەم. ئەوەی خۆمم لێی دوور گرتووە و خۆمی لێ دوور دەگرم، تەنیا ململانێیە لە ئاستی کەسێتیدا، دەنا هەمیشە لە ململانێدام.
لەمەودوایش هاوڕێکانم هەمان ئەوان، پێشتر هەمبوون و شانازیم پێوە کردوون، یەک دانەیشیان کەمی نەکردووە، بەڵام لە ئاستێکی تردا، بەوەی پێوەندییەکە گۆڕانی بەسەردا دێت، مادام لە بواری نووسین و بڵاوکردنەوەدا نەماوم. بەگشتی هاوڕێ و ناسیاوەکانم دەستکەوتی ئەو ڕابوردووەمن.

بەوەیش خۆشحاڵم، کە لە کاتێکدا بە هەموو شێوەیەک هەوڵم دا دیناری حزبێکی کوردی لە شێوەی مووچەیشدا نەچێتە گیرفانمەوە، بەڵام هەرگیز بۆچوونی خۆمم بەسەر نووسەر و ڕۆشنبیرانی تردا زاڵ نەکرد. جارێ وشەیەکی ناشیرینم نەخستە پاڵ یەکێکیانەوە، کاتێ لە دەستگەی ئەو حزبانەدا کاری کرد بێت. باوەڕم وا بووە ئازادی سنووری بۆ دانانرێت و جیاوازییش شتێکە، دەکرێت لە هەموو کات و شوێنێکدا خۆی دەربخات. ئەوەیش دەڵێم جیاوازیم کەم هەست پێ کردووە. ((دەشێ ئەوانەی تریش هیچ جیاوازییەکیان لە مندا نەدیبێت. مەبەستمە بڵێم نامەوێت لە ڕێگەی ئەم وشانەوە خۆم پاک و بێگەرد پێشان بدەم)).

لای من دەستەڵات تەنیا لە فۆرمی سیاسەتدا نییە، بەڵکوو لە کۆمەڵێک فۆرمی دیکەیشدایە، کە ملم بۆ هیچ یەکێکیان کەچ نەکردووە. ((ئەمەیش تەنیا ئارەزووی خۆمە و پەیوەندیی بە کەسێکی دیکەوە نییە، کە دەشێ ئەوانەی تر لەو بارەیەوە ڕوانینی جیاوازیان هەبێت)). بەکورتی لە یەک وشەی خۆم پەشیوان نیم.

من بۆیە پەنام بۆ نووسین برد، تاکوو لەوەی هەم، ئازادتر بم، بەڵام بەداخەوە بۆم دەرکەوت نووسین، دروستتر بڵاوکردنەوە ئازادیم لێ دەستێنێتەوە، بۆیە هەر شتێک ئازادیم لێ داگیر بکات، تێکی دەشکێنم، بەو هیوایەی لەودیو زۆر لەوە پتر بە دەست بهێنمەوە. ((کەواتە ژیانم ئەوەی لێ داوا کردووم، بۆیە مەرج نییە ئەم بڕیارەم بۆ ئەوانەی تر نرخێکی هەبێت)). گوتوومە بۆ ئەوە نووسیم، تاکوو بە ژەهری ناوەوەم بگەم، بەڵام بۆ ئەوە دەستم دایە بڵاوکردنەوە، بەو مەبەستەی ژەهرەکە بگەیەنمە دەرەوە. ئێستا دەزانم ژەهرەکە لە دەرەوە دەگەڕێت و هەمان ئەو پێکهاتەیەی نامێنێت، کە لە ناوەوە هەیەتی. لەمەودوا، لە باخچەکەمدا تەنیا لەگەڵ ژەهری ناوەوەی خۆمدا دەژیم.
لەم ساتەوە هەست بە سەربەستییەکی بێسنوور دەکەم و لە ڕێگەی ئەو پەیوەندییەوە ئازادیم لێ داگیر ناکرێت. ((ڕەنگە منیش ئازادیم لەوانەی تر داگیر کردبێت)).
ئازیزان، من خۆمم ڕزگار کرد! دەمێکیشە گوتوومە ئەوەی دەمکاتە کۆیلە، هەر خۆمم و ئەوەی ڕزگارم دەکات، هەر خۆمم. مادام هەموو بڕیارەکان لە دەست خۆمدان، چاو بە هیچ هێزێکی دەرەوەم ناگێڕم.
سەرنج: بڕیار بوو نزیکەی دوو مانگ لەمەوبەر ئەم ڕاگەیاندنە بڵاو بکەمەوە، بەڵام لەبەر یەک دوو هۆکار گەیشتە ئەمڕۆ، کە بەوە دڵخۆشم، چونکە هەمیشە هەوڵم داوە چاکتری بکەم.

شەڕی حاجی ئۆمەران سەرەتایەک بۆ جینۆسایدی کورد ... عەلی

مەحموود محەمەد

کا ت□□ك بارزانییەکان لە هەمبەر بەشداری پارتی لە شەڕی حاجی ئۆمەران بە کۆمەڵ جینۆساید کران, کورد نەك ئەزموونی وەرنەگرت, بەڵکە دوای 3 ساڵ , هەمان هەڵەی کوشندانەتر لە لێدانی چاڵە نەوتییەکانی کەرکوك دوبارە کردەوە , ئیتر بۆ هێزەکانی ینك , پدك , حسك , بزوتنەوەی ئیسلامی لە سێ ساڵی داهاتوو بووە نەرێتی باو , تەنانەت کەوتنە پێشبڕکێی یەکتر لە کەوتنە پێش سوپای پاسداران, ئەم پێشبڕکێیەش گەیشتە ئەو ئەنجامەی ببینە خاوەند زۆرترین کەیسی جینۆساید لە جیهانداو قوربانی نمرە یەك لە دوای جەنگی جیهانی دووەمەوە.
ئەو حیزب و کەسایەتیانەش کە بڕیار بەدەستی ئەو تاکتیکە کوشندەیە بوون, نەك بۆ جارێکیش وەك ئەرکێکی ئەخلاقی دانیان بە هەڵەکانی خۆیاندا نەنا, بگرە بێ دەربەستانە لە نوسین و یاداشتەکانیانا یان باسیان نەکرد وەك ئەوەی هیچ روینەدابێت, یاخود ئۆباڵەکانیان خستە سەر بەرامبەرەکانیان , یاخود بێ منەت لە خەڵك و قوربانیان کارەکان خۆیان بەرز نرخاند .
دەبوایا خەڵك ئەم لایەن و کەسایەتیانەی سزای سیاسی بدابایا , ئەمانە گەلیان لە کارەساتێکەوە بۆ خراپتر بردووە بەردەوام , ئەزمونیان لە هەڵەو پێشێلکارییەکان وەرنەگرتووە , باجی هەڵەکانیان تا ئێستا نەداوە , تەنانەت دوای راپەڕین و تا ئێستاش هەر کارەکتەری سەرەکی سیاسەتکردن بوونە لە کوردستان, بێ ئەوەی دان بە راستییەکاندا بنێن , داوای لێبوردن بکەن , قەرەبوی قوربانیان بکەنەوە لە بەرامبەر هەڵەکانیان , تەنانەت لە یاداوەریەکانیشیان بەشداری ناکەن و تاوانبارانی جینۆسایدیش لە ریزەکانی خۆیان دا□د□ن.

هێرشی هاوبەشی پارتی وئێران بۆ حاجی ئۆمەران لەساڵی 1983 دا ,بە یەکەم نموونەی ئەنجامدانی شەڕی هاوبەشی پارتە کوردییەکان لە گەڵ ئێران دژ بە سوپای عێراق دێتە ژماردن , لێرەوە ئەم تەرزو شێوە هاوکارییە سەربازی سیاسییە ,دەبێت بە تەرزو مۆد□لک□ی بەشێك لە لایەنە کوردییەکانی دیکەی باشوور ئیلهامی لێ وەردەگرن , لە پشت پەرتووکە سورەکان و ئاڵاکانی کوردستانەوە دەست لە گەڵ پاسدار تێکەڵ کرا پرۆژەی شەری هاوبەشیان لە گەڵ ئێران داد□شت . لێرەوە بوونە ویڵی ڕێگای پەیوەندییەکانیان لە گەڵ ئێران , وایان دەنواند بەخت یاریان بووەو رێوی بەرەو پیریانەوە چووە ,دڵیان بەوە خۆش

بوو , ئێران كارى هاوبەشيان لەگەڵ دەكات . بە پشت بەستن بە ئێران دەيانەويست ببنە هێزى يەكەم و چوار مشقى لەسەر باڵا دەستى لە كوردستان دابنيشن , ينك وپدك ,خولياى بوون بە يەكەم هَێز لە كوردستان ,بەردەوام لەمَيشكيان خولى دەخوارد ,پاش ئەوەى چەكيان لە ئێران وەر گرت ئومێديان باڵاى دەكرد.
بە بێ ئەوەى بزانن مامەڵە كردن لەگەڵ دوژمندا خيانەت كارييە لە گەل و لاى فاشييەكانيش گەل بەرەو چارەنووسێكى ڕەشە بات . بەم كارەشيان كەوتنە ناو تەڵەى ئێرانەوە ,لە گەڵ ئەودا بەرەو چارەنووسى ناديار مليان دەنا .

پێشتريش پارتى ديموكراتى كوردستان ((عێراق)) زۆر جەنگى هاوبەشى شان بە شانى هێزەكانى كۆمارى ئيسلامى ئێران دژ بە پێشمەرگەى كوردستانى خۆرهەڵات (بە تايبەت ديموكرات و كۆمەڵە) ئەنجام دابوو, لەگرتنەەى زۆر دەڤەر و شار و شارۆچكە رۆڵى گێرابوو ,نمونەيەكى سەركەوتووى لە كارى سەربازى –سياسى هاوبەشى خستبووە سەر سفرەى كون بووى كۆمارى ئيسلامى ئێران ,ئەم پەيماننامەيە بۆيان پەيماننامەى فاوست بوو (لەو پەيماننامەيە فاوست روحى خۆى بەشەيتان فرۆشت) بەلام فاوستەكەى ئيمە دوايى بوون بەدو و سێ و چوار وپێنج نەك تەنها ڕوحى خۆيان بە لكە ڕوحى هەموو گەليان بەشەيتانە ڕيشنە د ِرندەكەى ئەوديو سنوور فرۆشت , بەم كارەشيان بوونە ديلى پەيوەندييەكانيان لە گەڵ ئێران .تاكتيكى ماڵويرانكەر سەدان هەزار كەسى كردە قربانى , بەم كارە ناشرينەشيان دۆزى كورديان لە جەنگى كۆنە پەرستانەى عێراق ئێران خنكاندو شەڵاڵى خوێنيان كردو ڕەوايەتى گيانى بزووتنەوەى رزگاريخوازيان تيايدا كوشت و ناشرينيان كرد .

ئەم جەنگە هاوبەشانە دەستپێكى خۆكوژى بە كۆمەڵى (خێڵێك دواتر گەلێك) ى لێكەوتەوە , هەرچەندە پارتى بۆ خۆى هاشا لەوە دەكات , لەو شەڕە ((حاجى ئۆمەران)) بەشدار بوو بێت و پێش بە سوپاى پاسداران كەوتبێت و چاوساغى بۆيان كردبێت (بە شەفەيى چەند جارێك لەسەر زارى بەرپرسانييەوە ئەمە ڕاگەيەنراوە), بەڵام بۆ خۆى تاوانەكە بەو بەهانەيەو بەو ناوەوە ئەنجامدرا و لەژێر ئەو كارە خۆى شاردەوە, لێ ڕەتكردنەوەكانى پارتيش بەشێوەى فەرمى نييە , لە بەرامبەردا زۆر سەرچاوە ئاماژە دەدەن بەوەى ئەو كارە سەربازييە هاوبەشە بەرفراوانە ئەنجامدراوە , تاڵى لەوەدايە هەمان پارتى سياسى دواى 3 ساڵ لەو كارەساتەى هاشا لە ڕۆڵى خۆى دەكات تيايدا , دێت هەمان تاكتيك جارێكى تر هەڵدەبژێرێتەوە و پييادەى دەكاتەوە ,

جارێکی دیکە بە ئاشکرا بە شێوەی ر بەرفاوانتر و بەربڵاوتر و ئاشکراتر دووبارەی دەکاتەوە , ئەزموون لە دڕندانەترین پەرچەکرداری تا ئەو دەمی ڕژێم وەرناگرێت بەرامبەر بە گەلەکەی تەنانەت کەسە نزیکەکانی سەرۆکەکانی , بۆ جاری دووەم دەست زنجیرەیەك چالاکی سەربازی هاوبەش , لەگەڵ هێزەکانی ئێرانی دژ بە سوپای عێراق بە ئاشکرا و لە قولایی وڵاتدا لە زاخۆوە بۆ هەڵەبجە ئەنجام دەداتەوە . بەم کارەشیان بوونە پۆلیسی ئیران لە کوردستان , بەڵام مەخفەرەکەیان لە ئێران بوو , لەو دیوەوە نەخشەیان بۆ دادەڕێژرا , لەم دیو کوردیان دەکردە سوتەمەنی نەخشەکانیان . بەم شێوەیە هەموویان بەشدارن لە مێژووییەکی هاوبەش , مێژووییەکی هەتیو تا ئێستا دانی پێدا نانێن.

بۆچی حاجی ئۆمەران !!

گرتنی شارۆچکەی حاجی ئۆمەران بۆ پارتی دیموکراتی کوردستان و کۆماری ئیسلامی ئێران گرنگی تایبەتی خۆی هەبوو , بۆ ئێرانییەکان لە پاڵ سەرکەوتنە سەربازییەکە بەسەر عێراقدا ,هاوکات دەروازەیەکیش بوو بۆ ئەوەی کوردستان بکاتە بەشێك لە جەنگەکە و بەسەر نەیارەکانیدا سەرکەوێت لە کوردستان , ناوچەیەکی بەرزایی ستراتیژی دەیتوانی لەوێوە جوڵەی هێزەکانی دیموکرات و کۆمەڵە لە ناوچەکانی پیرنشار و شنۆو …. کۆنتڕۆڵ بکات و بارەگاکانی پشت جەبهەیان پێ چۆڵ بکات وسنووری چالاکییەکانیان بەرتەسك بکاتەوە , بۆ ئێران سەرکەوتنەکە دوو بوو هەم بەسەر عێراق و هەم بەسەر کورددا بوو .

هەرچی بۆ پارتی دیموکراتی کوردستانە ,بە بەشداریکردنی لە شەڕەکە لە لایەکەوە دڵسۆزی خۆی سەلماندەوە بۆ کۆماری ئیسلامی ئێران ,لە ڕێگەی ئەو کارەوە شەرعییەتی مانەوەی لە ئێران و هاوکاریکردنی لە لایەن کۆماری ئیسلامییەوە وەرگرت , لە لایەکی دیکەوە :

– دەڤەری حاجی ئۆمەران ناوچەیەکی ستراتیژی سەربازی گرنگ بوو , ناوچەی قەڵەمڕەوی ینك بوو, هاوسنوور بوو لەگەڵ ناوچەکانی قەڵەمڕەوی ئەو ,بەسانایی دەیتوانی پاش جەنگ کۆنتڕۆڵی بکات و بیخاتە سەر ناوچەکانی ژێر دەسەڵاتی خۆی , هیلتەرمان ئاوا باسی ئەم لایەنە دەکات ((پەیوەندی توندوتۆڵی نێوان ئێران و پارتی دیموکراتی کوردستان, بە جارێ عێراقییەکانی نیگەران کردبوو, لە پاش هەرەسهێنانی شۆڕشی بارزانی لە ساڵی1975دا, سەرکردایەتی پارتی دیموکراتی کوردستان(کە لە مەلا مستەفاوە چووبووە لای ئیدریس و

مەسعودی کوڕی) بە ئاوارەیی لە ئێران دەژیا, دەستدرێژی عێراق, هیوای بە (پ د ك) پەیدا کردەوە و لە ساڵی1983دا پاڵپشتییەکی چالاکانەی شەڕی هێزەکانی ئێرانی دەکرد وەك ڕێنماو شارەزایی زانیاری تەواوی بارزانییەکان , بە تایبەت لەسەر ناوچەی عەشیرەتی برادۆستی کە هاوسنوور بوون لە گەڵیان, یارمەتییەکی گەورە بوو بە ئێرانییەکان ,کە توانیان لە کاتی تەمووزدا حاجی ئۆمەران و دەوروپشتی بگرن, کوردەسمان واگنەر ڕاپۆرتی ئەوە دەدەن کەوا ئێرانییەکان لەو کاتەدا نزیکەی دە میل هاتوونەتە ناو خاکی عێراقەوە "سەربازگەی حاجی ئۆمەرانی سەر بە فەیلەقی یەك, بەرزاییە سەرەکییەکان و بنکەکانی تۆپخانە لە ناوچەکەدا, نزیکەی 43گوندی کوردنشین ,بنکەیەکی سەرەکی حدکا و زەربەی کەلو پەل و تفاقی جەنگیی حدکایان گرت" کارەکی ژەهراوی-یۆست هلتەرمان، وەرگێڕانی محەمەد حەمە ساڵەح تۆفیق-کۆمپانیای ئاوێنەل39)) ((هێرشی حاجی ئۆمەران هەلێکی بە پدك ڕەخساند حساباتی خۆی لەگەڵ عەشیرەتی برادۆستیدا یەکلا بکاتەوە, کە ناحەزییەکی کۆنیان لە نێواندا بوو, بەهۆی پێگەی ئەم عەشیرەتەوە لە نێوان قەڵەمڕەوی بارزانی و سنوری ئێراندا. میلشیاکانی برادۆست بە پشتگیریی بەغدا ڕۆڵێکی بەرچاوی بەرگریکردنیان بینی لە ناوچەی عەشیرەتەکەیان. بە پێی سروشتی سیاسەتی کوردی, ئەوە بوو کە دوژمنایەتی پدك بۆ عەشیرەتی برادۆستی و دژایەتی مێژوویی نێوان پدك و ینك ,هاوپەیمانییەکی تەکتیکی لێکەوتەوە یەکەم لە نێوان ینك و برادۆستییەکان و دواتر لە نێوان ینك و ڕژێمی بەغدا کارەکی ژەهراوی-یۆست هلتەرمان، وەرگێڕانی محەمەد حەمە ساڵەح تۆفیق-کۆمپانیای ئاوێنەل118.)) .((حاجی ئۆمەران ناکۆکی ینك و پدکی قوڵتر کردەوە, پەیوەندی بەهێز بوو لە گەڵ قاسملوو – کارەکی ژەهراوی-یۆست هلتەرمان، وەرگێڕانی محەمەد حەمە ساڵەح تۆفیق-کۆمپانیای ئاوێنەل42)).

– پارتی لەوکاتەدا ململانێ و شەڕی توندی لەگەڵ حدکا هەبوو ئەوەش بە بەشێك لەو جەنگە هاتە ژماردن ,هلتەرمان ئاوا باسی ئەم لایەنە لە جەنگەکە دەکات ((یەکەمین تۆمارکردنی هێرش و پەلامارەکانی گاز بە شێوەیەکی ورد و تۆکمە, لە تەموز و ئابی ساڵی1983دا بوو, کاتێك هێزەکانی ئێران و عێراق کەوتنە شەڕێکی سەختەوە لە چیاکانی سەروی حاجی ئۆمەرانەوە, کە شارۆچکەیەکی سەر سنوورە لە کوردستانی عێراقدا, شەڕەکە , بەجگە لە هێرشی وەلفەجر دووی ئێرانی, بەشێوەیەکی سەرەکی مەبەستی دەرپەڕاندنی یاخیبووە کوردە ئێرانییەکانی حیزبی دیموکراتی کوردستان(حدکا)ی سەر بە

عەبدالڕەحمان قاسملوو بوو, پاشان جێگیربوون لەو شوێنەدا کە یاخیبووان چۆڵیانکردو بۆ ناو عێراق پاشەکشەیان کرد بوو,لەم هێرشەدا گرووپە ئۆپۆزسیۆنەکانی عێراق دایانە پاڵ هێزەکانی ئێران و بەرچاوترینیان (پ د ك)ی مەسعود بارزانی بوو, لە گەڵ هەندێ تاقمی تازە پەیدا بووی فەیلەقی بەدر و میلیشیای چەکداری سەر بە ئەنجومەنی باڵای شۆڕشی ئیسلامی لە عێراق, کە گروپێکی ئۆپۆزسیۆنی شیعە بوون, ساڵی1982 لەسەر دەستی ئێران درووست بوون و بنکە و بارەگاکانیان لە تاران بوو, لەملاشەوە نەك تەنها (حدکا)پاڵپشتی هێزەکانی ئێراقی دەکرد, بەڵکو ئەو کوردە ئێراقیانەی ناوچەکەش کە ناحەزی پارتی دیموکراتی کوردستان بوون و بە تایبەتی هێزێکی عەشیرەتی برادۆستی کەوا سەرۆکەکەی کەریم خانی برادۆستی موستەشار بوو, دواتر سەدام چەندین جار مەدالیای ئازایەتی پێ بەخشی کارێکی ژەهراوی-یۆست هلتەرمان، وەرگێڕانی محەمەد حەمە ساڵەح تۆفیق-کەمپانیای ئاوێنە(ل38-39))) .
کەواتە هەردوولای پەلاماردەر پێویستیان بەو جەنگە هاوبەشە هەبوو , هەردوو لاشیان پێویستیان بە سەرکەوتن هەبوو لەو کات وساتەدا , پارتی بەهۆی سەرکەوتنەکانی ینك بەسەر بەرەی جود , ئێرانیش بە بەرینکردنەوەی بەرەی جەنگ و تەعویزی زیانەکانی باشوور, ئەمە پێویستییە بووە دەستپێکی مۆدێلێکی کاری هاوبەش لە نێوان هەندێك لایەنی کوردی و ئێران , ئیِران وەك سودمەندی یەکەم لەم تاقیکردنەوەیە دەرچوو و براوەی کایەکە بوو.

ئەو پرسیارانەی دەبوایا وەڵامیان هەبوایا !!!

کەمێك زانیاری دەبێت لە بەردەستدا بێت , راڤە کردنی هەمە لایەنەی هێرشەکە , پێویست بوو وەڵامی هەموو ئەم پرسیارنە بە سانایی لە ئەرشیفدا جنگ بکەوتنایە , سەبارەت بە پرۆتۆکۆڵی واژەکراوی نێوان پارتی وئێران بە ئەنجامدانی پەلامارەکە و ئازاد کردنی ئەو بەڵگە و دەکۆمێنتانەی قەراردادی نێوان هەردوو لابوو بە ئەنجامدای ئەو پەلامارە سەربازییە , ئایا ئەندزیار و خاوەند بیرۆکەی کارەکە کێ بوو؟ئەدی ئیمزا کەرەکەی ؟, بەرپرسی سیاسی و دیبلۆماسیکەی ؟ کەسی یەکەمی سەربازی ؟ ,هێزەکان کێ بوون ؟, لەسەر چی ڕێك کەوتن ؟ , لە روی سەربازی و کارگێڕی و سیاسییەوە , وە چۆنییەتی ئەنجامدانی ئەوکارە سەربازییە ؟؟, نەخشە و پلانەکانی ,فەرماندە و لەشکرەکەی لەڕەوی کەسەکان و ژمارەیان , روداوەکانی ناو بەرەکانی جەنگ ,دەستکەوت و زیانەکان ,قوربانی و بریندار وشەهیدەکان , کاریگەری لەسەر ناوچەی جەنگەکە ؟, فەرماندەی گشتی و

ناوچەیی پەلامارەكە ,زیانی هاووڵاتیان گیانی ومادی , رۆڵی پارتی و فەرماندەكانی لە پەلامارەكە چی بوو ؟؟ , پاشكۆی هێزەكانی كۆماری ئیسلامی ئێران بوون یان تەنها كاری هەواڵگریان دەكرد دوور بەدوور ؟, پاراستنی سەروت و سامانی خەڵك ,خاڵی دەستپێكی پەلامارەكە لە كوێوە دەستی پێكرد ؟ ,هەڵوێستیان لە پارستنی پێشمەرگەكانی ڕۆژهەڵات چی بوو ؟ , سەبارەت بە هەموو ئەم پرسیارانە نە بە بەڵگە نامە ,نە یاداشتنامە و وتاری بەرپرسانی بەشدار بووی ئەو كات هیچ زانیارییەك لە بەردەستدا نییە . بۆیە لێكۆڵینەوە لە سەر ئەم پەلامارە بەهۆی ئازاد نەكردنی زانیاریییەكانەوە زۆر سەختە و كەماسی دێنێت .

شێوازی گرتنی خەڵكەكە لە لایەن بەعسەوە

لەم بر َگەیەدا وێرای ئوەی بەعس لە دۆكۆمێنت و نامەكانیدا ئاماژەی داوە بە گرتنی ئەو هاووڵاتیانە , لێ ئێمە پشت بە دوو سەرچاوە دەبەستین ,یەكەمیان پشكنینی چالاكقانێكی قوربانییە و دوەیان مورافع□ی داواكاری گشتییە كە ئامادەكراوە بۆ دادگای تاوانباری دۆسیەی 8000 بارزانی ,هەردوو ئەحداسەكەنی ئەنجام دانی تاوان□كە و میكانیزمی جێبەجێكردنی بە هەندێك جیاوازیی كەمەوە نزیكن لەیەكتر .

كاك ڕێكار مزووری بەم شێوەیە پرۆسەی ئەنجامدانی تاوانەكەمان بۆ دەگێر َ□تەوە : ((لە 1983-7-29 شێخ عوسمانی كوڕی شێخ ئەحمەدی بارزانی لە گەڵ كوڕەكەی شێخ عیماد لە هەولێرەوە بەڕێكران بۆ بەغدا بە بیانووی كۆبونەوە لە بەرواری 1983-7-0,هەندێك لە شێخەكانی بارزان وبارزانییەكانی دەوروبەریان لە بەغدا كۆكرانەوەو دەست بەسەر كران.)) .

((بە هێزێكی گەورەی پاسەوانی كۆماری و تانك و تۆپ و فرۆكەی هەلیكۆپتەر هەردوو كۆمەڵگای قادسیە و قودس لە ناحیەی قوشتەپە كۆنترۆڵكران سەربازەكان و ئەفسەرەكانی بەعس رژانە ناو ماڵەكان بە بڵندگۆ بانگەوازی خەڵكەكەیان دەكرد و پێیان رادەگەیاندن كە دەبێ هەموو ئامادە بن بۆ ئەوەی كۆبونەوەیەكی بەرفراوان لە كەركوك هەیەدوای دەیان گەرێننەوە ,لە دوای ئامادە نەبوونی خەڵكەكە دەستكرا بە پشكنینی ماڵەكان بە گشتی بگرە سەروی مناڵی تەمەن10ساڵی تاوەك پیرەمێردی 90ساڵیان گرت و ڕەوانەی ناو پاسی پەردەكراوی سەربازی كران و گوێزرانەوە بۆ شوێنێكی نادیار لەم قۆناغە ڕێژەیەكی زۆر دەستگیر كران.)) .
((لە ڕێكەوتی 1983-8-10بە هەمان شێوەی پێشوتر كۆمەڵگاكانی

بەحرکە ,حەریر ودیانا کۆنترۆڵ کران دەستکرا بە پشکنینی ماڵەکان
ئەو نێرینەی بەر دەستیان کەوت راپێچی ناو پاسەکان کران
وگوێرانەوە بۆ شوێنێکی نادیار.)) .
((لە ڕێکەوتی 11-8-1983 هەردو کۆمەڵگەی قودس و قادسیە دوبارە
کۆنترۆڵکرانەوە و بەهێزی ئەمن و ئیستخبارات ماڵ بە ماڵ دەگەڕان و
ئەو مێرد منداڵانەی دایکیان جاری پێشووتر لە ناو کەنتۆر و سەلاجە
وشوێنە نادیارەکان دا شاردبویانەوە دەستگیران و بێسەروشوینکران
)) ((ل202. شێواز و میکانیزمی جینۆساید و دیمۆسایدی
بارزانییەکان – ر َ□کار مزوری)) .

هەرچی لە مورافع□ی داواکاریی گشتییە ,دەقی ڕوداوەکە بەم شێوەیەی
خوارەوە دەگێڕێتەوە :
((لە 1983_7_30 پیاوانی رژێمی پێشوو شێخ عوسمان و شێخ ئەحمەد و
کوڕانی عیماد و رەزوانیان دوای تەبلیغکردنیان بە ئامادەبوون لە
کۆشکی کۆماری دەستگیرکرد.)) .
((لە 1983_7_31ش کۆمەڵگەکانی -قودس و قادسیە- لە ناحیەی قوشتەپە
تەوقدران، ئەو کۆمەڵگایەش دەکەوێتە سەر رێگای هەولێر کەرکووك کە
کۆمەڵگەی زۆرەملێ بوون و تایبەت بوو بەو بارزانیانەی
دەستگیرکراون و بە زۆر لە لادێکانیانەوە لە ساڵی 1975ەوە رەوانەی
ئەوێ کرابن دوای ئەوەی ماوەیەك لە پارێزگاکانی باشوور بوون و
بەزۆر ڕەوانەی ئەو کۆمەڵکایانە کران و هەزاران کوردی بارزانیش لە
رەگەزی نێر لە تەمەنی 10،5 ساڵی تا زیاتر لە 70 ساڵی دەستگیرکران
ئەو ئۆپەراسیۆنەش لەلایەن هێزێکی گەورەوە جێبەجێ کرا ئەو هێزەش لە
ئاسایش و حەرەسی جمهوری پێکهاتبوو بەوپەڕی نهێنیەوە جێبەجێکرا.
دەستگیرکراوانیش پێیان گوترابوو کە دەچنە کۆبوونەوەیەك و
دەگەڕێنەوە، بەڵام دواتر بەرەو کەرکووك گوێزرانەوە)).
((ل□ 1983_8_10 ل□ ر□گ□زی ن□ر ل□ ه□زاران کورد لە رەگەزی نێر لە
عەشیرەتی بارزانی دەستگیرکران. هەمان هێزی ناوبراو ئەو کارەی
جێبەجێکرد ئەو جارە لە کۆمەڵگاکانی بەحرکە و دیانا و مێرگەسوور
هیچ کەسێکیش لەوان بە گەورەو بچووك هەڵاوێرد نەکران نەمنداڵ
نەپێر نە نەخۆش نە فەرمانبەری دەوڵەت.)).

((وردەکاریی یاسایی بەپێی پێداچوونەوەی ئیفادەی شکایەتکاران و
شایەدحاڵەکان دوای رووپێوی ناوچەکەش ئاشکرابوو لە 1983_7_30 و
1983_7_31 و 1983_8_15 هەزاران کوردی بارزانی لەلایەن هێزەکانی
ئاسایش و حەرەسی جمهووری دەستگیرکران و بەرەو چارەنووسێکی نادیار
بردران و خانەوادەکانیان لەباروودۆخێکی سەختدا دەژیان و

پەیوەندیان بە کەسوکاریانەوە پچڕا.)).

((ئەو شاڵاوانە لە بەرەبەیانی رۆژی 31_7_1983 دەستیان پێکرد کاتێ هێزە سەربازی و ئەمنییەکان کۆمەڵگەی قوشتەپەیان پەلاماردا لە نزیك شاری هەولێر.
لە شەوی 9_8_1983_10 دا کۆمەڵگای هەریر لە هەولێر پەلامار دراو هەموو کوڕو پیاوان تیایدا دەستگیرکران.)).
((لەرۆژی 26_9_1983 دا ناحیەی سەلاحەددین بەشێکی دیکەی قوربانیان دەستگیرکران.)).
فەرمانی سەرکردایەتیش بە ئاشکرا داوای دەستگیکردنی پیاوانی دەکرد بەتایبەتی ئەوانەی تەمەنیان لە 15 ساڵ بەدواوەیە بەڵام تاوانباران منداڵانیشیان دەستگیرکردو ژنانیان بەبێ بەرپرس و بەخێوکەر جێهێشت و هەژاریان زیاتر بوو لە نێو برسێتی و ئەوان باوك و کوڕو برایان لەدەستدا دەستگیرکراوان لەپاسی گەورەی ئامادەکراو بۆ ئەو مەسەلەیە کەکرانەوە بۆ بەغدا دواتر بۆ باشوور گوازرانەوە.)). ((پڕۆسەی دادگاییکردنی تاوانبارانی ئەنفال..
داواکاری گشتی: تاکە تاوانی ئەنفالکراوانی بارزان کورد بوون و بارزانی بوونیان بوو-04 Mar 2009-خەبات)) .

هۆکاری گرتنیان !!

بەهانەی ڕژێم بۆ نێر قڕکردنی بارزانییەکان , تۆڵە کردنەوە بوو لە پارتی و سەرۆکەکەی لە ئاکامی ئەو هێرشە هاوبەشەیان بوو لە گەڵ ئێرانییەکان بۆ سەر ناوچەی حاجی ئۆمەران وگردمەند کردیان .با بزانین لە روانگە جیاجیاکانەوە چی وتراوە سەبارەت بە هۆکاری ئەو پەرچە کردارەی بەعس .
سامانسا پاوەر دەڵێت : کوردەکان هەمیشە فورسەتخواز بوون , کاتێکیش جەنگی ئێراق-ئێران دەستیپێکرد, هەردوو حیزبە سەرەکییەکەی کورد بونە هاوپەیمانی ئێران.لە ساڵی 1982 دا یەکێك لەم لایەنە سەرەکیانە (لایەنگری بارزانی) یارمەتی هێزەکانی ئێرانیان دا بۆ گرتنی شارێکی سنووریی, بە ناوی حاجی هۆمەران. هێزەکانی ئێراق بە شینەیی تۆڵەیان کردەوە نزیکەی 8000 پیاوی کوردی سەر بە خێڵی بارزانیان دەستگیرکرد,لە ناویاندا 315 منداڵ هەبوون ,تەمەنیان لە نێوان هەشت و حەقدە ساڵاندا بوو.
سەدام گوتی :خیانەتیان لە وڵاتەکەیان و لە یاسا کرد,ئەمەش سزایەکی ووندمان بۆ بەینەوە و چوونە بۆ دۆزەخ.” بەشی 3 ئەمەریکا و ئانفال ئەنفال و ئامەریکا-سەمانسا پاوەر –و.بەختیار کەریم “.

توێژەر یۆست هلتەرمان دەڵێت : روداوەكانی حاجی ئۆمەران سێ
دەرەنجامی گرنگی لێكەوتەوە,بۆ سزادانی (پدك) لە بەر ئاسانكاریی
كردنی بۆ سەركەوتنی ئێرانیەكان لە حاجی ئۆمەراندا, ڕژێمی بەعس
تەواوی نێرینەی سەر بە عەشیرەتی بارزانی ڕاپیچكرد,كە زۆریان لە
پاش هەرەسی ساڵی1975ی شۆڕشی ەوە بارزانیەوە ناچاری نیشتەجێی
كۆمەڵگاكانی دەوروپشتی هەولێر كرابوون, لە30تەموزدا لە نێوان
5000تا8000 پیاوی بارزانی ,كە ژمارەی ڕاستەقینەیان بە تەواوی
نازانرێت-گیران و ڕاپێچكران و هەرگیز جارێكی دیكە نەبینرانەوە,
دوو مانگ دوای سەدام حوسێن لە وتاردانێكدا بێ سێ و دوو وتی:”
ئەوانەی خیانەتیان بە نیشتمان وپەیمان كرد و ئێمە بە سزای
سەختمان گەیاندن و ڕەوانەی دۆزەخمان كرد”.ئەم تۆڵە سەندنەوەیە
,بۆ ئاگاداركردنەوەیەكی هاوشێوەی میتۆد و ئەنجامی شاڵاوی ئەنفالی
ساڵی1988ی تێدا بوو,كوشتاری بارزانیەكان بۆ ڕژێم رۆڵی ڕاهێنان و
خۆ ئامادەكردنیبینی بۆ كوردیش خۆی تامكردن و چەشنێكی بچووك بوو
بۆ ئەوەی كە دواتر روویدا (كارَ یكی كیمیاوی -ل41-42) .
هەردوو ڕێكخراوی چاودێری مافی مرۆڤ و چاودێری ڕۆژهەڵاتی
ناوەڕاستیش باس لەم شەڕە هاوبەشەی پارتی و ئێران دەكەن , بەم
شێوەیەی خوارەو ئاماژ□ بەهۆكاری قركردنەكە دەدەن و دەنووسن : KDP
ئەو دەمە یەكێك لە كوڕانی بارزانی , كە مەسعود بوو , سەركردایەتی
دەكرد و هاوپەیمانێتی خۆی لەگەڵ تاراندا زیندوو كردبوەوە و لە
ساڵی 1983 دا دەستەكانی KDP یارمەتی هێزەكانی ئێرانیان دا لە
گرتنی شارۆچكەی حاجی ئۆمەرانی سەر سنوور .

تۆڵەی ئەمەش خێراو كتوپڕی بوو ! لە عەمەلیاتێكی لە ناكاودا بۆ
سەر ئەو كۆمەڵگایەی بارزانییە ڕاگوێزراوەكانیان تێدا نیشتەجێ
كرابوو , هێزەكانی عێراق لە نێوان پێنج بۆ شەش هەزار نێرینەیان
ڕا فڕاند كە تەمەنیان لە دوانزە ساڵ وەبان بوو . ئەوانە جارێكی
تر هەرگیز نەبینرانەوە بە زۆری وا پێدەچێت كەوا پاش ئەوەی چەندین
مانگ بە دەستبەسەری ماونەتەوە , هەموو كوژراون ((جینۆساید لە
عێراقدا و پەلاماری ئەنفال بۆ سەر كورد ,وەرگێڕانی سیامەند موفتی
زادە , چاپخانەی خاك – ل53)) .
سەدام حوسێن لە وتارێكدا لە ساڵی 1983 سەبارەت بە هەمان ڕوداو
وتی : ئەوانە خیانەتیان لە وڵات و خیانەتیشیان لە پەیمان كرد .
بۆیە ئێمەش بە سزای توند و سەختمان گەیاندن و بۆ دۆزەخمان ناردن
– ((جینۆساید لە عێراقدا و پەلاماری ئەنفال بۆ سەر كورد
,ەرگێڕانی سیامەند موفتی زادە , چاپخانەی خاك – ل107-108) .
لە بەرامبەر ئەم بۆچوونە كە توێژەرانی بێلایەنی بیانی لە ئاكامی

خوێندنەوەی وردی روداوەکان دوور لە بەرژەوەندی سیاسی و هەستداری , بە پشت بەستن بە شیکاری ورد و خوێندنەوەی بەڵگەنامەکان دەریان بڕیوە, لە بەرامبەردا دوو هەڵوێستی دژ بەم ئاراستەیەش دەخەینە بەر دەستتان :

((سەدام لەسەر تەلەفزیۆن وتی ئەمانە خیانەتیان لە وڵات و لەپەیمان کرد و بۆیە ئەمەش بە سزای توند و سەختمان گەیاندن و ئەوانەی دۆزەخمان کردن- ل204)).((گرتنی بەشێك لە ناوچە ستراتیژییەکانی حاجی ئۆمەران و دەوروبەری و شکستی لەشکری عێراقی لە ناوچەکەدا بەرامبەر بە لەشکری ئێران. ئەمەش بۆ دروستکردنی دووبەرەکی لە ناو بارزانییەکاندا و دەدانەوەی هەڤاڵان و هەوادارانی بەعسییەکان و زیندوکردنەوەی دەروون و ورەی روخاوی سەربازانی جەنگی قادسیە)).((میدل ئیست ۆچ لە پەرتووکی جینۆساید لەعێراقدا و پەلاماری ئەنفال بەسەر کورددا دەڵێت :هۆکاری گرتنی بارزانییەکان گرتنی شارۆچکەی حاجی عومران بوو – شێواز میکانیزمی جینۆساید و دیمۆسایدی بارزانییەکان -رێکار مزوری -ل 204کۆنگرەی بەجیهانناساندی جینۆسایدی گەلی کورد-2008-چاپخانەی دەزگای ئاراس .))
هەرچی داواکاری گشتی دۆسیەی جینۆسایدی بارزانییەکانە لە مرافەعەکەی خۆیدا لەدادگا لەم بارەیەوە دەڵێت : بە بیانووی ئەوەی ئەوان یارمەتی ئێرانیانیان دەدا. لەوانە یەکێك پرسیار بکات ئەگەر ژمارەی ئەوانەی لەسوپای ئێرانەوە زەلیل بوون دەبێ لە کورد چەند زەلیل بووبن؟ کەواتە ژمارەی هێزی هێرشبەری ئێرانی چەندە؟ ئایا دەکرێ ئافرەت ببنە وابەستەی سوپای دەوڵەت؟ -پڕۆسەی دادگاییکردنی تاوانبارانی ئەنفال.-خەبات-4-3-2009)) .

با بزانیین بەڕێز نەوشیروان مستەفا , کە یەکێك بوو لە کەسایەتییە گرنگەکانی ئەو سەردەمەی بزاڤی ڕزگاریخوازی کورد بە ئێستاشەوە , لە پەرتووکی پەنجەکان یەکتری ئەشکێنن لە دیوی ناوەوەی ڕوداوەکانی کوردستانی عێراق (1979-1983) چی دەربارەی ئەم کارەساتە وهۆکارەکانی نوسیووە :
” گیرانی بارزانییەکان ئەوکاتەی ناوچەی حاجی هۆمەران بوو بە مەیدانی گەرمی جەنگی عێراق – ئێران بنەماڵەی بارزانی و سەرانی پدك بە ئاشکرا هاوکارییان لەگەڵ هێزەکانی ئێران ئەکرد دژی جەیشی عێراقی . کۆکردنەوەی دەنگ و باسی عێراق و هێزەکانی و , چاوساغی و ڕێبەری هێزەکانی ئێران و , هێنان و بردنی دەدەوانی تۆپخانەی ئێران ئەمە بەشێکی کەمی ئەو هاوکارییە ئاشکرایە بو . لە

ھێرشەكانیش دا ئەوان وەكو ھێزی یارمەتیدەر و خەریككەر و لێدانی پشتەوە بەشدار ئەبوون ((پەنجەكان یەكتری ئەشكێنن , لە دیوی ناوەوەی ڕوداوەكانی كوردستانی عێراق 1979-1983 ل321 , نەوشیروان مستەفا)).

بەڕێزی بەردەوام دەبێت لەسەر بۆچونەكەی و دەنووسێت : بەشدار بونی بنەماڵەی بارزانی و ھێزەكانیان لە ھێرشەكانی ناوچەی حاجی ھۆمەران دا , لە لای صەدام جگە لەوەی بە خیانەتی نیشتمانی دا ئەنرا , بۆ خۆیشی بە خیانەت و دەسبڕین و فێڵ لێكردن ئەژمارد .

لێرەدا بەرێز كاك نەوشیروان تەئكید دەكاتەوە لەوەی پارتی بەشداری شەڕی حاجی ئۆمەرانی كردوو ئەو ھاوكارییەی پارتی لەگەڵ ئێران خیانەت بووە , پاداشتی خیانەتكارانیش لای دەسەڵاتێكی فاشی دیارە چییە؟.

كاك نەوشیروان درێژەی پێدەداو دەنووسێت : بارزانی یەكان لە عێراق مابونەوە لە ئۆردوگای بەحركەو قوشتەپەدا كۆكرانەوە . زۆری پیاوەكانیان بووبوون بە چەك ھەڵگری جەیشی شەعبی و بە دڵسۆزی ئەركەكانی خۆیان بەجێ ئەھێنا ((پەنجەكان یەكتری ئەشكێنن , لە دیوی ناوەوەی ڕوداوەكانی كوردستانی عێراق 1979-1983 ل322 , نەوشیروان مستەفا)) .

لە ڕاستیدا لەوكاتە ژمارەیەكی زۆری ھاوولاتیانی كوردستان تێكەڵ بە ھێزە چەكداری و حیزبییەكانی بەعس ببوون , نەك تەنھا بارزانییەكان , وێڕای ئەوەی جەیشی شەعبی بوونەكەی ئەو بارزانیی□ سقیل و سادەو ساكارە نەخوێندەوارانە ئەگەر راستیش بێت ؟؟, كە لە ڕابردوودا قوربانی و بەرداشی ھەموو جوڵانەوەیەكی چەكداری بوونە لە كوردستان , بە ئەندازەی پەیامەكانی ھەندێك لە سەرانی ئەو كاتی ینك شەرمەزاری نەبووەو نییە , كە لە ساڵانی 83-1984, بۆ ھەزاران قوتابی كوڕ و كچی مانگرتووی زانكۆی سەلاحەدین بەردەوام دەیان دا و دوبارەیان دەكردەوە , كە دەست بەرداری خوێندنەكەیان ببون , لە بەر ئەوەی ئامادەیی ل□ بەركردنی بەرگی جەیشی شەعبیان نەبوو , كەچی پارتەكەی ئەوسای بەڕێز كاك نەوشیروان كە لەو كاتەدا بۆ خۆشی دووەم كەسایەتی ناو ینك بوو داوای ل□ بەركردنی بەرگی جەیش شەعبییان لەو خوێندكارە مانگرتووانە دەكرد یاخود نەرمییان دەنواند لە بەرامبەری , لە ترسی ئەوەی نەوەك مفاوەزاتەكەیان لە گەڵ ڕژێمدا ھەڵبوەشێَتەوە كە چەند مانگێك بوو لە بیابانەكانی سەماوە لە سوتگەی جھەنمی ئەو گەرمایە بە كۆمەڵ بارزانییەكان گولە باران كران .

سزا دانی سەرجەم عەشیرەتێك لە بەرامبەر کردەوەی پارتێکی سیاسی , کە سەرکردایەتییەکەی بە دەست ئەو بنەماڵەیەوە بوو , ئەمە بۆ خۆی سزادانێکی فاشیستانەیە , بارزانییەکان ئەم خێڵە پارێزگارە داخراوەی کوردەواری , کە بە توندی بە سەرکردایەتی خێڵەوە گرێدراون , لەوەشەوە بە پارتییەوە , چونکە لە لوتکەدا سەرکردایەتی پارتی و خێڵی بەرزانی یەك دەگرنەوە .
لە کاتێکدا ئەو خەڵکەی کۆمەڵکوژی کران , بە خۆیان لەو چرکە ساتە و لەحزە مێژوییەدا سڤیل بوون و هیچ پەیوەندییەکی سیاسی و ڕێکخستنیان بەو پارتەوە نەبووە , بگرە بەشێکیان بە پێچەوانەی بەرژەوەندییان کاریان دەکرد , بۆیە سەپێرتکردنی ئەو کۆمەڵکوژییانە بەهەر بەهانەیەك بێت تاوانە .

لێرەوە بەعس بوو بە کیمیا وەشێن!!

حاجی ئۆمەران ئەگەر یەکەمین ئەزموونی شەڕی هاوبەشی کورد-ئێران بوو لە چوار چێوەی شەڕی ئێران – عێراقدا , بۆ ئێران بووە شەڕێکی کەم مەسرەفی کاریگەری براوە ,شەڕی لەسەر سنوورەکانەوە هێنایە ناو عێراقەوە ,سنوورە لوغمکراوەکان و سەنگەرە مەحکەمەکانی بە زیان گرتران و بەان , لەو لاشەوە بە عێراق لە ئاکامی کاردانەوەی توند و بە ڕێگەگرتن لەدوبارەکردنەوەی ئەم تاکتیکە و ترساندنی لایەنی کوردی , بووە یەکەم ئەزموونی وەشاندنی چەکی کیمیاوی . بە پێی وتەی توێژەر ولێکۆڵەر یۆست هیلتەرمان ((یەکەمین تۆمارکردنی هێرش و پەلامارەکانی گاز بە شێوەیەکی ورد و تۆکمە, لە تەموز و ئابی ساڵی1983دا بوو, کاتێك هێزەکانی ئێران و عێراق کەوتنە شەڕێکی سەختەوە لە چیاکانی سەروی حاجی ئۆمەرانەوە, کە شارۆچکەیەکی سەر سنوورە لە کوردستانی عێراقدا – کارەکی … ,ل38).

لەو پەلامارە کیمیاوییە قوربانی هەبووە ,وەلێ مخابن تا ئێستا لە ئامری زیانەکان ئاگادارییەکمان نییە , یۆس هیلتەرمان لەم بارەیەوە دەڵێت ((ئەو کوردە عێراقیانەی کە دکتۆر سوهرابی بینیبوونی زۆر پێدەچێت یەکەمین بەڵگەی تۆمارکراوی قوربانیانی گازی خەردەل بووبن لە کاتی جەنگدا ئێراق لەو دەمەدا پەنای بردە بەر گاز بە بەر پەرچدانەوەی هێرشەکی ئێرانی لە تەموز-ئابی 1983دا, کە یاخیبووانی هاوپەیمان لە پارتی دیموکراتی کوردستان(پ د ك) بوون بە پێشەنگی هێزەکانی ئێران بۆ سەر خاکی دوژمن ,گازی خەردەل چەکەکی نوێی سامناك بوو, یەکەم جار بەکار هات لەو شەڕە)) . کەواتە ڕاستە کە حاجی ئۆمەران بوو بە وەچەرخان بۆ ئێراق لێرەوە چاوی کرایەوە و ترسی شکا و ئەزموونی پەیدا کرد و بوو بە کیمیا

وەشێنێكی ناودار .

ئەی بەڵگەنامەكانی بەعس چۆنمان بۆ دەگێڕنەوە ؟؟؟

دیارە بەعس چیرۆكە تۆقێنەرەكان و دڵ ڕەقی هێزەكانی و ژووری گازی س□وتێنەری خۆرەتاوی سەربازگەكانی باشوور و بە كۆمەڵ كوژیان ناگێڕێتەوە بۆمان , باسی ئەو حەكایەتانە ناكات لە زیكتە جیا جیاكانی نیشتەجێی بارزانییەكان ئەنجامیان داوە. ئەوەی ئەو دەیگێڕێتەوە تاوانبار كردنێكی بێ بنەمای ئەو خەڵكە بێ تاوانەیە ,كە باجی كاری لایەنێك سیاسی دەدەن كە ئاوێزانی سیاسی دەوڵەتی دوژمن بووەو تەنها لە بەر هاو عەشیرەتی و یەك ڕەنگی جامانەی سەریان .

زمانی بەڵگەنامەكانی ئەوكاتی بەعس , باسی ئەوەمان بۆ دەكەن , كە ئەم هاووڵاتیانە هاوكاری پارتیان كردووە بۆ چاوساغیكردن بۆ ئێران و هێرشی سەر حاجی ئۆمەران , كە لە ئەنجامدا ناوچەیەك داگیر كراوە , ئەمەشیان بە خیانەتی گەورە لەنیشتمان نا پاكی بۆ وڵات ناوزەد كردووە , خیانەتیش لای سستەمە دیكتاتۆرەكان پێناسی خۆی هەیە و بەرزترین ودڵ ڕەقانەترین سزا دەیان گرێتەوە .

با پێكەوە چاوێك بە بەڵگەنامەكانی ئەو كاتی حیزبی بەعسدا بخشێنین و بزانین لەو ڕۆژگارەدا بەڵگەنامەكان بۆ پاساوی ئەم تاوانەیان چییان نووسیوەو وتووەو هۆكاری ئەنجامدانی ئەم تاوانەیان بەچی پاساو دەدەنەوە :

دەقی وەرگێڕدراوی ئەم بەڵگەنامەیە لەخوارەوە بەزمانی كوردی بخوێننەوە :

((بەناوی خوای بەخشندە و میهرەبان

بەروار 29-3-1989

بەڕێز م م ع كاروباری ڕامیاری هێژا

1- لە كۆتایی مانگی تەموزی ساڵی1983 هاتمە ئاگادار كردنەوە لە گەڵ كۆمەڵێك ئەفسەری ئاسایشی بەغدا لە گەڵ ئاسایشی گشتی و لە لایەن بەڕێز بەڕێو□ بەری ئاسایشی بەغدای پێشوو (عەقید عەلی عەبدوڵا برع) بۆ ئەوەی كۆمەڵێك بارزانی خائین وەر بگرم كە لەحوكمی زاتی ئاسایشی گشتی هۆبەی سێ بە دەستمان گەیشت هەروەها بەشێكی تر دەست بەسەر بوون لە گرتووخانەی ئەبو غرێب.

2- 2225 خائینمان وەرگرتن بە ئۆتۆمۆبیلی بارههڵگر هاتنە گواستنەوە بۆ ناوچەی بوسیە كە لەوێ دەست بەسەر بوون.

3- بەڕێز بەڕێو□ بەری ئاسایشی بەغدا فەرمانی دا بۆ درووستكردنی

دەستەیەك لە ژێر فەرمانی ئەو بن ,دوای ئەوە فەرمانی دا كە سزای گەل بەسەر ئەم خائینانەی سەرەوەڕا جێبەجێ بكرێت.

4- لەسەرەتای مانگی ئابی ساڵی1983 دەست كرا بە جێبەجێ كردنی سزای گەل لە بەرامبەر خائینەكان سەرەوە كە ژمارەیان 2225 كەس دەبوون .هەندێك لەوان لە پارێزگای موسەنا ناوچەی بوسیە بوون.بەتەنسیق لە گەڵ بەڕێو□ بەری ئاسایشی پارێزگا ناو براو.

5- رێنمای دەرچوو لە لایەن بەڕێوەبەری ئاسایشی گشتی پێشوو بڕێز دكتۆر فـــازڵ بەڕاك وە وبۆ رێكخســـــتنەكانی كێشەی تـــــایبەت بە تاوانبارانەوە و بە پێی ئەمە دەستكرا بە ڕێكختسنی 16 كێش بۆ 667 كەس ,كە ئەم كێشانە بەرز كرانەوە بۆ سەرۆكایەتی دادگای شۆرش و سزای لەسێدارەدان بە سەریاندا هاتە سەپاندن و بەڵگەنامەكان مردن نەیانگراندنەوە.

6- ئەوانەی مـانەوە 1558 تاوانبـــار بـــوون هیـــچ كێشەیـــان بۆڕێـــك نەخستبوو.

7- لیـژنەیەك هاتە دامەزراندن لە ئەفسەران بۆ وەرگرتنی پارەی ئەو تاوانبارانەی سەرەوە كە لەگەڵیان دا بوو, ئەو پارەیە ڕەوانەی بەڕێوەبەرایەتی ئاسایشی گشتی هۆبا3 كرا بە پێی چەكەكان.

وێنەیەك بۆ :

بەڕێــز بەڕێــوەبەری دەزگــای هەواڵگــری هێــژا نووســراوی 4439 لە 1987-8-23بۆ كاری پێویست لە گەڵ ڕێزا.

بەڕێز بەڕێوەبەری هەواڵگری سەربازی هێژا بۆ كاری پێویست

بەڕێز ئاسایشی هێژا بۆكاری پێویست تكایە . ((شێواز میكانیزمی جینۆساید و دیمۆسایدی بارزانییەكان -رَێكار مزوری -ل207-208)) .

لە بەڵگ نامەیەكی دیدا ئاو باسی مۆتیقی تاوانەكە دەكرێت : ((ئەوەی بەردەستمان راپۆرتی بەرپرسی هەواڵگرییە كە بۆ سەرۆكی كۆمار لەسەر داوای ئەوەی دوایی لەمبارەیەوە بەرزكراوەتەوە كەتیایدا هاتووە:

بڕگەی 1 لە ت□مووزی 1983، لە میانەی هێرشی دوژمنانی ئێران بۆ كەرتــی حــاجی ئۆمەران و ســەلماندنی بەشــداریی خیانەتكــاران كە زۆربەیان بارزانین فەرمانێك لە بەڕێوەبەری ئاسایشی گشتی -فازڵ بەڕاك- بۆ بەڕێوەبەری ئاسایشی حوكمی زاتی ڕەوانەكراوەو ئەركەكەش بەوپەڕی نێهینەوە ئەنجامـدرا تـاوەكو ل□ بەرەبەیـانی رۆژی ئاینـدە ئامـادەبوو لە 1983_8_10 بەهێزێكـی سـەربازیی حەرەسـی جمهـووری كۆمەڵگاكـانی -قـودس و قادسـیە- و قـوشتەپە كە بۆ نیشتەجێبـوونی خانەوادەی بارزانیان دانرابوو هەمووشیان دەستگیر دەكران تەنها لە رەگەزی نێر و تەنانەت ئەوانەی لە 18 ساڵیش كەمتربوون لەو كردارە

بەبەش نەبوون. ئۆتۆمبێڵی گەورەی ئامادەکراویش بەیاوەریی هێزی سەربازی ئەو دەستگیرکراوانەی گواستەوە.

بەهەمان شێوەش بارزانیانی هەریر لە ناوچەی شەقڵاوە دەستگیرکران کە ژمارەیان 403 کەس دەبوو. زۆربەشیان بارزانی و شێروانی و مزووری بوون ئەوە جگە لە دیاناو رەواندزو مێرگەسوور لە پارێزگای هەولێر برگەی
برگەی 2: بە ئاراستەی بەڕێوەبەری ئاسایشی گشتی هێزێك لە کارمەندانی ئاسایشی گشتی و ئەمنی بەغدا پێکهێنرا تا ئەوانەی لە کۆمەڵگاکان هێنراون و بەندکراوانی ئەبوغریب لە بارزانیان وەربگرێنەوە.
ئەو هێزە 2225 کەسی وەرگرتەوەو بەرەو ناوچەی بەسەیەی گواستنەوە لە پارێزگای موسەننا و تیمێك حوكمی گەلی بەسەریاندا سەپاند.
بڕگەی
-3: بەپێی فەرمانی بەڕێوەبەری ئاسایشی گشتی پێشووتر 16 کەیس بە 667 کەس لە بەندکراوان ئامادەکراو کەیسەکان بەرەو دادگای سەورە گوازرانەوەو حوكمی لەسێدارەدانیان بەدەرچوو بەڵگەنامەی وەفاتیشیان بۆ دەرنەهێنراو 1558 کەسیان کەیسی بەرێك نەخرا. بڕگەی 4: ئەوپارەی لە لای بەندکراوان بوو کە بڕی 194684 دینارو 440 فلس بوو لێیان وەرگیرایەوەو لەژمێریاری بەڕێوەبەرایەتی دانرا.

بڕگەی 5: بەپێی بەردەوامیی تەئکیدی مسعود بارزانی بە ئەو پرسە، سەرۆکایەتیی کۆمار سکرتێری بە نووسراوی ژمارە 2651-ت لە 24_8_1978 راسپارد وەڵامی دیاریکراوو یەکگرتوویان بۆ هەر داوایەکی پەیوەندی پێوەکرد نەوە هەبێ بەبێ ئەوەی کەسی دیکە جگە لەسەر کردایەتیی دەوڵەت هیچیان لەسەر بزانێ چونکە مەسەلە سەرەکییەکە لە پرسی ئەو خانەوادانە گەورەترە- ئەو وەڵامەش بەبنەمای وەڵامی هەرپرسێك دەربارەی چارەنووسی ئەو خانەوادانە دادەنرێ. هەروەها بەڕێوەبەری ئاسایش گشتی لە ڕاپۆرتی خۆیدا ئاماژە بەوە دەدات کە خانەوادەی بارزانی لە دژی حزب و سەورەو نیشتمانن و ئەوە دەیەها ساڵە ئەوانە دژی هەموو پرنەسیپەکانن چونکە تا ئێستا هەروەکو جاران لە دژی یەکبوونی نیشتمانە. تائێستاش خۆی بەگەورەترین عەشیرەت و نوێنەری گەلی کورد دادەنێت و خاوەن دەروونێکی پڕ لە رق و کینەیە.((پڕۆسەی دادگایکردنی تاوانبارانی ئەنفال-4-3-200-خەبات)).

لە بەڵگە نامەیەکی دیدا هاتووە : ((بهڵگهنامهی بریاری حوكمی لهسیدارهدان و دهست بهسهرداگرتنی سهروهت و سامانی شمس اللهخالد

خدر بارزانی و پهنجا كهس لهههڤا□انی به نووسراو□ك لهسهر□كایهتی دادگای شورش بهژمارهله1983\11\12 دهرچووه ب□ سهر□كایهتی دیوانی سهر□كایهتی ك□مار، كهبریاری گرتنیان لهلایهن دادهوهری ل□ك□لینهوه سـهر بـه بهر□ـوهبهرایهتی ئهمنـی بهغـدا/ش31 دراوه بهنوسـراوی ژماره8\83 له11\8\1983 .

ه□كاری گرتنیان بهمادهی 175و159و162\2-49و50و53 لهق.ع له داوایهك به ژماره 1610/ج/1983 لهسهر شمس اللهخالد خدر بارزانی و ههڤا□انی شیكراوهتهوه كه له لایهن سیخ□ر□ك پ□یان دراوه، داواكه به نووسراوی ژماره23/1434 له27\9\1983 ب□ دادگای با□ای شورش ن□ردراوهو له 10/11/ 1983 حوكمی لهسیدارهدانیان ب□ دهرچووه.

ئهم راپ□رته باس له شهری حاجی عمران –گردهمهند و بهشداری پارتی لهم شهره دهكات، له ناوهر□كی راپ□رتهكهدا دهل□ت"م□تهههم" شمس اللهخالد خدر بارزانی كهسهر بهمسعود بارزانی و محمد خالید بارزانیه بهءاوكاری لهگه□ ئهو كهسانهی ناویان له خوارهوه هاتووهو ئامادهكـاری و هاوكاریـان لهگه□ ت□كـدهران و ه□زهكـانی ئ□رانـدا كردوهزانیاری عسكری و ستراتیژیان ناردوه،ههروهها ر□نمایی كردنی بهرپرسـانی عسـكری ئیرانـی لـه ناوچهكهـدا ب□ ئهنجامـدانی كـاری ت□كدهرانهدژی ه□زهكانی چهكداری ع□راق پیش هجوم كردنی ه□زهكانی ئ□ران لهكهرتی باكوور و گرتنی ناوچهی حاجی عمران ت□مهتبار كراون و بهبهكر□گرتهی ئیران ناوزهدی كردوون ، ئهوهی شایانی باسه دادگای شورش له11/1983/ به سهروكایهتی عهواد بهندهر بهستراوهو بهم ماددانه175و159و162و\2\49و50و53 له ق.ع ت□مهتبار كراوهن و حوكمی لهسـیدارهدانیان بهسـهردا سـهپاندوون و بهنووسـراوی ژمـار(3864) له11/1983/ سهر□كایهتی دیوانی سهر□كایهتی ك□ماریان ل□ ئاگادار كرد□تهوه. ئهمهش ناوهكانیانه:

1.شمس اللهخالد خدر بارزانی 2.سلیمان مفردی خانو 3. احمد حمود مستهفا4.□وفی سیف الدین وستا 5. سعید محمد محمدامین 6.یوسف زبیر حاجی 7.حدو جلو فقی 8.حاتم جیجو حاتم 9. حسن حسین حسن 10. تهها محمد ابراهیم11.فریق میران مح12. نعمان حسین یاسین 13.یاسین حسین یاسـین 14.حسـكو رشیـد نـبی 15.تهلعهـت سـعید عمـر 16.رهمهـزان عبداللهیاسین 17.وجدی مستهفا ناوخ□ش 18.مستهفا حسین سالح 19.حسین محمد احمد 20.اسعد حسن عبدالله21.سلیمان ابابكر احمد 22 .جادر محمد حسین 23.عبدالرحمن محمد حسن 24.احمد سعید حسن 25.مستهفا باجو مستهفا 26.عزیز سالح سلیم 27.حكیم زادهمحمد 28.زكری جلو مالی 29.باجو حسین ملكو30غفور احمد محمود 31.محمد علی عباس

32.خدر مولود سالح 33.سعيد اخدل شيخ عمر 34.عبدالعزيز حجى عبدالله 35.بری رهمهزان حسن 36.ویس یوسف رهمهزان 37.میرخان محمد مرزا38.نادر حبیب حسن 39.فقو خوجهنار40.قرتاس سالح حسین 41.حسن حاجی ابراهیم قادر 42.جمیل عبدالله فارس 43.اسماعیل سلیمان الیاس 44.یونس حسن یونس 45.بحری محمد ملکو 46.زلفو احمد جوهر 47.شهاب زادهمحمود 48.وفی درویش محمد 49.شهاب احمد جوهر 50.بیرو حمد ابراهیم 51.جوهر حدو حاجی ((عهدالهت عومهر-چالاك لهبواری ئهنفال و ب سهروشوینهکان-227-2007)).

ل ب‌لگنام‌یکی دیک ســبارت ب‌همـان پل هـاتوو : ((بهگه‌نامه‌ی بریاری حوکمی له سیداره‌دان و ده‌ستبه‌سه‌رداگرتنی سه‌روه‌ت و سامانی خورشید رشید سلمان بارزانی و هه‌ڤالانی هه‌روه‌ها ملا سعید حسن بارزانی و هه‌ڤالانی به نووسراوك له سه‌روکایه‌تی (دادگای شورش) به ژماره‌4066 لـه 1983\11\24 ده‌رچـووه بـ سـه‌رکایه‌تی دیـوانی سـه‌رکایه‌تی کمـار، کـه بریـاری گرتنیـان لـه لایـه‌ن داده‌وه‌ری لکلینـه‌وه سـه‌ر بـه بـه‌رـوه‌به‌رایه‌تی ئه‌منـی به‌غـدا/ش31 دراوه به‌نوسراوی ژماره 15\83 له 1\8\1983 .
هکاری گرتنیان به ماده‌ی 175و159و162\2-49و50و53 له ق.ع له دوو داوا كه داوای یه‌كه‌م به ژماره 1775/ج/1983 له سه‌ر خورشید رشید سلمان بارزانی و هه‌ڤالانی و داوای دووه‌م به ژماره 1609/ج/1983 له سه‌ر ملا سعید حسن بارزانی و هه‌ڤالانی شیکراوه‌ته‌وه که له لایه‌ن سیخرك پیان دراوه ،داواکان به دوو نووسراو یه‌که‌میان به ژماره 23/1563 له 19/10/1983 دووه‌میان به نووسراوی ژماره 23/1433 له 27/ 9/1983 ب دادگای بای شورش نردراوه‌ن به‌لام هه‌موویان له 22/11/ 1983 حوکمی له سیداره‌دانیان ب ده‌رچووه.

ئه‌م راپرته‌ش هه‌ر باس له شه‌ری حاجی عمران –گرده‌مه‌ند و به‌شداری پارتی له‌م شه‌ره ده‌کات،له ناوه‌رکی راپرته‌که‌دا ده‌لت"مته‌هه‌م حسن محمد شیر له‌گه کمه‌لك له تکده‌ران که ناویان له خواره‌وه هاتووه سه‌ر به مسعود بارزانی زانیاری عسکری و ستراتیژیان ناردوه وئاماده‌کاری و هاوکارییان له‌گه تکده‌ران و هزه‌کانی ئراندا کـردوه ،هه‌روه‌هـا رنمـایی کردنـی به‌رپرسـانی عسـکری ئیرانـی لــه ناوچه‌که‌دا و ئه‌نجامدانی کاری تکده‌رانه دژی هزه‌کانی چه‌کداری عراق پیش هجوم کردنی هزه‌کانی ئران له که‌رتی باکوور ب گرتنی ناوچه‌ی حاجی عمران تمه‌تبار کراوه‌ن و به به‌کرگرته‌ی ئیران ناوزه‌دی کردوون ، ئه‌وه‌ی شایانی باسه دادگای شورش له 22/11/1983 بــه ســه‌روکایه‌تی عــه‌واد به‌نــده‌ر به‌ســتراوه‌و بــه‌م مــاددانه

175و159و162و\2\49و50و53 لە ق.ع تۆمەتبار کراوەن و حوکمی لە سیدارەدانیان بەسەردا سەپاندوون و بە نووسراوی ژمار(4066) لە(24/11/1983 سەرۆکایەتی دیوانی سەرۆکایەتی کۆماریان لێ ئاگادار کردۆتەوە. ئەمەش ناوەکانیانە:

1.خورشید رشید سلمان 2.احمد حدو محمد 3. یاور علی محمد4.یوسف فرخو محمد 5. حسین عمر حسین 6.محمود فقی محمد حسین 7. حسین ملا حبیب عبدالرحمن 8.عیسی محمد حسن 9. جهور یونس ابراهیم 10.جزیری برایم محمد 11. محمد ابراهیم محمد 12.نعمان شریف شمیرن 13.عزیز فقی سعید 14.خلیل تاهیر عبداللە.15.نیاز عزیز عبداللە 16. حاجی عمر عبداللە17.عوسمان حسن عوسمان 18.عزیز ملا عبداللە فقی 19.ابراهیم عوسمان حاجی 20.علی قاسم علی 21.نزمی محمد محمدامین 22. محمد تاهیر حجی ابراهیم23.عمر احمد عمر 24.حسن خالد ملا 25.عیسی حسن شریف 26.حسین عبدالحمن حسین 27.تەها محمد یوسف 28. حسین محمد یوسف 29. ایوب محمد عیسی 30.مولود جوج مولود 31.محمد قرتاس سالح 32. شیخ عمر باپیر 33.خوشوی داود محمد 34.شاکر خالد سالح 35.عمر حدو محمد 36.تاهیر عبدالرحمن علی 37.حسین محمد حسین 38.عزیز ابراهیم شێخو 39.سلیمان سەبری عیسی 40.عمر تاهیر عمر 41.حسین فقی محمد حسین 42.نزهت شریف عمر 43.ممو سەبری عیسی 44.فریق ملمکو تاهیر 45.حدو محمد احمد 46.فرات ابراهیم باپیر 47.عبداللە ابوبکر فتح اللە 48.حسن محمد شیرو 49.درویش عمر یاسین 50.تمر محمود قرتاس 51.عبدالواحد عمر سعید -عەدالەت عومەرچالاك لە بواری ئەنفال و بێ سەروشوینەکان 22-7-2007)).

لێ بڕگێ نامێیێکی دیدا باسی ئیعدامی 23 هاووڵاتی هاتووە :((بەڵگەنامەی بریاری حوکمی لە سیدارەدان و دەست بەسەردا گرتنی سەروەت و سامانی سابر مستەفا محمد عبدالسلام بارزانی و (22) کەس لە هەڤاڵانی بە نووسراوێك لە سەروکایەتی (دادگای شورش) بە ژمارە1446\ج\1983 لە 30\8\1983دەرچووە بۆ سەرۆکایەتی دیوانی سەرۆکایەتی کۆمار، کە بریاری گرتنیان لە لایەن دادەوەری لێکۆلینەوە سەر بە بەرێوەبەرایەتی ئەمنی بەغدا دراوە
هۆکاری گرتنیان بە مادەی 175و159و162\2-49و50و53 لە ق.ع لە داوایەك بە ژمارە1\83 لە 26\7\1983لە شیکراوەتەوە کە لە لایەن سیخوڕێك پێیان دراوە .
ئەم راپۆرتە باس لە شەری حاجی عمران –گردەمەند و بەشداری پارتی لەو شەرەدا دەکات لە ناوەروکی راپۆرتەکەدا دەڵێت “:موتەهەم سابر مستەفا محمد عبدالسلام بارزانی لە گەڵ کۆمەڵێك لە تێکدەران کە سەر

به مسعود و ادریس بارزانین، زانیاری ناوخۆی سەرکردایەتییان داوەتە تێکدەران بەتایبەتی لەسەر ئەو جێگایانەی ستراتیژی و حەساسن و ئامادەکاری و هاوکارییان لە بەغدا و هەولێر لەگەڵ تێکدەران کردووە بۆ هێرشکردنە سەر هیزەکان لە کەرتی باکوور لە حاجی عمران لە ڕێگای مسعود و ادریس".
هەروەها ئەوانی بە هەڵگرتنی چەك بەرامبەر بە هێزەکانی چەکداری عێراق بە مەبەستی هاوکاری هیزەکانی ئیران بۆ گرتنی ناوچەی حاجی عمران تۆمەتبار کردووەو بە بەکرێگرتەی ئیران ناوزەدی کردون .
عەدالەت عومەر-چالاك لە بواری ئەنفال و بۆ سەروشوینەکان-لە زمانی بەڵگەنامەکانەوە –

بەشی سێیەم

ئایا پارتی چاوساغی کردبوو بۆ ئێران ؟؟

لە بەر ئەوەی هێرشی حاجی ئۆمەران ڕاستەوخۆ لە بەرەکانی جەنگ کارەساتی مرۆیی گەورەی لێنەکەوتەوە و تاکو پشکنینی بۆ بکرێت و بەشداربوان قسەیان پێبکرێت , یان هێرشەکە بۆ سەر شارێکی قەرەباڵغ پێ دانیشتووان ئەنجام نەدرا وەك ئەوەی لە هەڵەبجە کرا , بۆیەکە کارەساتی ئەم بەرامبەر بە خەڵکی سڤیل و لە دەرەوەی بازنەی شەڕەکە پیادە کرا , لایەنی بەشداریش ئابلوقەی زانیاری و بەڵگە نامەو شایەدیدانی بەرپرسانی ئەو کاتی خۆی خستۆتە سەر و ڕێگا نادات ,هیچ زانیارییەك سەبارەت بە سکانداڵەکانی ئەو کردە سەربازییە بڵاو ببێتەوە .
یۆست هیلتەرمان شایەدی لە سەر ئەوە دەدات , کە پارتی چ وەك جەنگاوەر و چ وەك هێزی ئیستیتلاع بەشداری ئەو شەڕەی کردووە, بەم جۆرە دەڵێت :...بەو چەشنە لە هاوینی ساڵی1982دا جەنگاوەرانی (پدك) و هێزی ئیستیتلاعیان کەوتنە تەك هێزەکانی ئێران لە هێرشکردنیاندا بۆ سەر حاجی ئۆمەران. بە دوای ئەم شەڕەدا ,کە تائادەیەك سەرکەوتنیان تێدا بەدەستهێنا, ئێرانییەکان چەند هەوڵێکی تریان دا بۆ هاوکاری (پدك),بۆ ئەوەی مەودایەکی قووڵتر بچنە ناو عێراقەوە.هەموکات ئەم هەوڵانە پێشکەوتنی بۆ دەست دەهێنا تا ئەو کاتەی لە ساڵی1986دا,هێزەکانی ئێران بە تەواوی گێڕدرانە دواوە – کارێکی ..ل118.

ئەی بەرامبەر بەم پەلامارە هاوبەشەی ئێران-پارتی ,ینك و حدکا چیان کرد؟؟؟

ئەگەر پەلامارەکە بە ناو وەك بەشێك لە جەنگی ئێران-عێراق و لە چوارچێوەی ئۆپەراسیۆنە درێژخایەن و سەرانسەری□کانی ئەو جەنگەدا بووبێت ؟؟ , وەك پێشتر ئاماژەمان پێی دا , هەردوو لای پەلاماردەر ئامانجی دیکەیان لە لێدانی لایەنی کوردی هەبوو , ئێران لە حدکا و پارتی لە حدکا و ینك .

بۆیە هەر زوو لایەنەکانی بەرامبەر کاتێك ئامانجی پەلامارەکە زیانی پێ دووری□ن□وەو ترسی ئەوە دایانی گرت لە ناوچەی دیکەش درز ب□ زنەوەو هەمان سیناریۆ دوبارە بێتەوە , بۆیە ئەوانیش لە بەرامبەردا سیناریۆی پێچەوانەیان ئەنجامدا , بە ڕێك کەوتن لەگەڵ بەرامبەرەکەدا کە ئەویش بەعسە ((لە 31 ئاب سیناریۆی پێچەوانە ڕویدایەوە ینك بووە هاوپەیمانی ئێران و پارتیش ئەوجارە عێراقی هێنایە هەولێرەوە)). هیلتەرمان لەم بارەیەوە دەڵێت : لە تەموزی1983دا,کە هێشتا شەڕەکەی حاجی ئۆمەران هەر بەردەوام بوو, فەرەیدوون عەبدوالقادری گەورە دانوستانکاری تاڵەبانی, کەوتە گفتوگۆی نا□سمی لەگەڵ ڕژێمداو کۆبوونەوەی لە گەڵ سێ بەرپرسی موخابەراتی عێراقدا کرد لە بنکەیەکی حدکا لە ناوچەی ئالانی ڕۆژئاوای سەردەشت لە ناو ئێراندا و دەست بەجێ بانگهێشتی بەغدا کرا, فەرەیدوون لە ماڵی قاسملوو لە بەغدا مایەوەو زنجیرەیەك لە گەڵ تاریق عەزیز و سەرکردە پایە بڵندەکانی تردا ئەنجامدا لە ئۆکتۆبەر و نۆڤەمبەردا –کارێکی ….. ل119.

حاجی ئۆمەران دەرگایەك بۆ مفاوەزاتی 1983ی ینك وبەعس

بەم شیِ َوەیە ئەم هێرشە هاوبەشەی پارتی و ئێران ,لە بەرامبەردا دژەکانیشی یەك خست و دەرگای بۆ ڕێککەوتنی ینك و بەعس خۆش کرد ((هەرچەندە هەندێك پێیان وایە ئەم پەیوەندییە پێشتر زەمینەی خۆشە کرابێت)) , کلیلی ئەو ڕێکەوتنە هێرشی حاجی ئۆمەران بوو ,یۆست هلتەرمان لەسەر زاری فەرەیدوون عەبدالقادرەوە دەگێڕێتەوە : ((لێرە بە دواوە پەیوەندیمان زۆر کۆك بوو, بەڵام کاتێ گەڕاینەوە بۆ بنکەکانمان لە دۆڵی جافایەتی, بە یەکترمان دەوت: بەڕاستی کورد بەد بەختە .هەموو دنیا پشتی عێراق دەگرێت لە دژی ئێران, کەچی ئێستا ئێمە بڕیارمان داوە پشتی ئێران بگرین لە دژی عێراق- کارێکی …… ل124.

بەعس چی پێیان وت و چۆن هەڕەشەی لێیان کرد ؟؟

بەعس لە دوای ئەو هاوپەیمانییە نا پیرۆزەی نێوان پارتی وئێران هوشیاری دایە هەموو لایەك , کە دەست تێکەڵکردن لە گەڵ ئێران هێڵی

سوورە بۆ ئەوان , هەرچەندە كاك نوشیروان لە وەڵامی تاڵەبانیدا دەڵێت : ئەو هەڵەشەیەی تاڵەبانی باسی ئەكات ئەگەر بەو گەیشتبێت، بە من نەگەیشتوە، چونكە ئەو زەمانە بەعس هیچ ڕێگە پەیوەندیەكی لەگەڵ من نەبو تا ئەو هەواڵەم پێ بگەیەنێ، ئاغای تاڵەبانیش شتی وای بە ئێمە نەوتبو.. ئەباڵی گوێنەدان بەم هەڵەشەیە، ئەگەر راست بێ، لە ئەستۆی ئەودایە.((لە هاوخەباتیەوە بۆ تەخوین-نەوشیروان مستەفا)).

بەڵام هەر بۆ خۆی بەڕێز كاك نەوشیروان لە چاوپێكەوتنێكی پێشووتری پێش ئەوەی ئەم جەدەل و وەڵام و وەڵام كاریەی لە گەڵ تاڵەبانی ڕوبدات وتبووی : بە پێی قسەی نەوشیروان مستەفا ئەمینی جێگیری تاڵەبانی (لە چاوپێكەوتنێكی ساڵی1983دا), تاریق عەزیز بە سەركردە كوردەكانی ڕاگەیاندووە) (ئەگەر ئەوە یارمەتیمان بدەن هەرگیز لە بیری ناكەین, بەڵام ئەگەر لە دژمان بووەستنەوە ئەوەش هەرگیز لە یاد ناكەین و پاش ئەوەی جەنگ كۆتایی دێت, تێكتان دەشكێنین و هەموو گوندەكان بۆ تەواویی خاپوور دەكەین))-كارێكی ......, ل119.

هاوپەیمانیەتیەكی سەقەت !

مەلە كردن بۆ پێچەوانەی تەوژم , زۆر جار خنكانی كەسەكەی لێ دەكەوێتەوە , كوردیش بزووتنەوەكەی بەو هاوپەیمانیەتیە بەتابووەوە لە بیروباوەڕی ئازادیبەخشەكەی و لە بەرامبەر تەوژمی جیهانیش خۆی بینییەوە .

لە بیرمان نەچێت ,ڕۆژئاوا تا ساڵی 1991 بۆ بەهانەی مەترسی كۆمەنیزم لایەنگری سەر سەختی ئاپارتاید بوو ((ئامەریكا, ئینگلیز ,ئیسرائیل ,فەڕەنسا((1981)) , ریگان یارمەتی جەنگاوەرانی ئازادی ئەفغانی دەدا ((حكمەتیار و ڕەبانی)), لە بەرامبەر مەترسی سوور .بۆیە زۆر ئاساییە بۆ بەهانەی مەترسی پان ئیسلامیزمیشەوە پشتیوانی لە ئێراق كردبێت . بۆیە ئەم پەیوەندییە جگە لە ماڵ وێرانی هیچی دیكەی لێ شین نەبوو .

راستییەك خۆی حەشار داوە , ئەویش ئەوەیە ئێراق چەند لە بەرەكانی جەنگ تێك دەشكا , ئەوەندە زیاتر خۆشەویست دەبوو لای وڵاتان و پشتیوانی سەربازی و دارایی و دیبلۆماسی زیاتری لێدەكراو خێر و بەرەكەت بەی دەباری , هەمووكارَكی چاوی لێدەپۆشرا , بەكارهێنانی هەموو چەكێك بەی حەڵاڵ كرا ((. … عێراق ڕۆڵێكی بۆ كەڵكی دەبینی بۆ بەردەوامی پێدانی هاوسەنگیی هێز لە كەنداودا ,لای كۆمەكەی شەڕێز لە پایزی ساڵی 1983 ەوە دەیزانی كە عێراق چەكی كیمیاوی بەكار

دێنێ – کارێکی کیمیاوی , ل289)) .
((مافی مر□ق و بەکارھێنانی چەکی کیمیاوی بە ڕێی خۆیان لە زۆر لایەنەوە بەرژەوەندیە سیاسی و ئابوورییەکانمان لەگەڵ ئەوانەی ئێراقدا هاوتەریبن " لە یاداشتێکی نهێنی ئەمەریکییدا نووسراوە “”بەشی 15 ئامەریکا و ئەنفال”.(ئەنفال و ئامەریکا-سەمانسا پاوەر –و.بەختیار کەریم –بەشی 21 “کۆتایی “-24-9-2006 دەنگەکان).
ئا لێرەوەیە , ئەم لایەنە سیاسییانە ھەر جارەی یەکێکیان , دوایش بە جووتە وچوار قۆڵی ((ینك,پدك,سۆسیالست, بزوتنەوە)) کورد گورگان خواردی دەکەن .
خۆشیان ئەوەیان ھەر لە سەرەتاوە زایووە ((فەرەیدوون عەبدوالقادر دەڵێت: کاتێ گەڕاینەوە بۆ بنکەکانمان لە دۆڵی جافایەتی, بە یەکترمان دەوت: بەڕاستی کورد بەد بەختە .ھەموو دنیا پشتی عێراق دەگرێت لە دژی ئێران, کەچی ئێستا ئێمە بڕیارمان داوە پشتی ئێران بگرین لە دژی عێراق-کارێکی کیمیاوی ,ھیلتەرمان)).
تاڵەبانی کە بۆ خۆی دواترسەرکردایەتی شەڕی هاوبەشی ئێران-ینك ی کرد لە داستانی ڕزگاری دەڵێت : لەناو ئەو کێشمەکێشە سیاسی و فکرییەدا، سەرەڕای ئەوەی تاقیکردنەوەی زۆرمان لەگەل سەدامییەکاندا هەبوو، بەتایبەتی سیاسەتی سەدام لەجەنگی عێراق-ئێراندا، سروشتی فاشیانەی رژێم ئاشکرا دەرکەوتبوو، دەریش کەوتبوو کە ئەم فاشیستانە لەهیچ تاوانێك نەدەسڵەمینەوە، مفاوەزاتەکەشمان لەگەل رژێم ساڵێك بوو بەهۆی شۆڤێنیەتی بەعسی سەدامی و تەکنەلۆژیای جەنگی و فشارە ئیقلیمیەکە، شکستی خواردبوو، ئەو هەموو راستیانەمان دەزانی، بۆیە دەبوو ژیرانەتر هەڵبسوڕێین و کەمترین پاساو بدەینە دەست فاشیەکان، کەچی لەوکاتەدا، نەك نەمانتوانی جیاوازیەکان و هەڵەکان سەبارەت بە سکرتێری کۆمەڵە کەم بکرێنەوە، بەڵکو ناوبراو ناکۆکیەکانی لە مەیدانی سیاسەتو فکرەوە، گەیاندە ئاستێکی ترسناك، ئەویش بواری عەسکەرییە، دەقی تەواوی قسەکانی تاڵەبانی لەسەر نەوشیروان مستەفا بڵاوکرایەوە-26-12-2009.

هیومان ۆچ لە درێژەی ڕاپۆرتەکەیاندا هۆکاری کۆمەڵکوژی بارزانی و ئەنفالکراوەکان بە هاوشێوەی یەکتر دەناسێنن : لە گەلێ ڕوەوە , عەمەلیاتی ساڵی 1983 ی بارزانییەکان دەسپێکی ئەو تەکتیکە بوو کە لە مەودوا بە ئەندازەیەکی ھێجگار گەورەتر لە سەردەمی پەلاماری ئەنفالدا بەکارهات 5 .
لە ڕوی مۆتیق و چارەنووسی مرۆڤەکانەوە .

نەك هەر ئەزموون لە ڕابردوو وەرنەگیرا , بەڵكە دواتر ویستیان مێژوو دوبارە بكەنەوە شان بەشانی ئێران هێرش بكەنەوە سەر هەمان دەڤەر (لە نێوان قەڵادزێ و هەڵەبجە و حاجی ئۆمەران سەركردایەتی لەسەر هەڵەبجە گیرسایەوە) (كارەكی ژەهراوی-یەست هلتەرمان، وەرگێڕانی محەمەد حەمە ساڵح تۆفیق-كۆمپانیای ئاوێنە – ل 148)) .

بەشك هەموو سیاسییەكانی ئەو كات , ئەوانەی بەشداری ئەو گفت و گۆیانە بوونەوسەپرتیانكردووە و واژۆیان لەسەر پەیماننامەی شەڕی هاوبەشەكان كردووە , یاخود فەرماندەی مەیدانی بە پراكتیزە كردنی ڕێككەوتننامەكان بوونە , یان لە بڕیاری سیاسیدا بوونەو نقەیان نەكردووەو سەری ڕەزامەندییان بۆ لەقاندووە , دەبێت هەموو بێ كەمێك , ئاوی ئەو بیرە نەنۆش بكەن , كە بە یەكیان لە داوە , بەشی خۆیان لەو سكانداڵە سیاسییە بخەنەوە لە كۆڵگەكەی پشكی خۆیان بدورنەوە . ئەوەی رونە بردنەوە هەزاران باوكی هەیە ,دەڵێنیش زۆڵە و هەموو باوكەكان خۆیانی لێ بەری دەكەن.

كێ دان بە ڕاستییەكان دەنێن؟

نابێت مێژوو , بەتایبەت ئەو چركە ساتانەی خوێنی قوربانیانی لە دەتكێت , لە خزمەتی سیاسەتی باڵادەستدا بنووسرێتەوە , نابێت مێژوو نووسان و توێژەرەوان بە پێی ڕەوتی ئاو مەلە بكەن , مێژوو وەك ئەوان چۆنن دەنووسرێتەوە, نەك ئەوان چۆن سەیری خۆیان دەكەن وگۆڕەكیانە, ئێستا پێوستمان بە مێژووە ڕاستییەكەیە بنووسرێتەوە, پێویستە مێژووە تاڵەكان ,ئەوانەی پڕن لە هەڵەو تێكشكان وەك خۆی باس بكرێت , ئەگەر باسكردنی تاڵییەكە بە نرخی ژیانیش تەواو بێت . نەك چیرۆكی خۆیانی لە خزمەت سیاسییەكان بهۆنرێتەوە .مێژووی ئەمە پڕە لە فەزیحەی سیاسی , فەزیحە تەنها كارە ژێر بە ژێرەكان نییە , بەڵكە ئەو كارانەیە بە ئاشكرا كران وكەسیش باسیان ناكات .
27 ساڵە ئازاری ویژدانی خۆیان ئەدەن ,لەبەر ئەوەی دان بە راستییەكانی ئەم هەڵەیە نانێن و ڕاستییەكان ئازاد ناكەن, هەزی ئاشتی پارێزی هۆڵەندی تەنها كەمتەرخەمی كردووە لەپاراستنی بۆسنییەكان , دادگایی دەكرێن بە تاوانی جەنگ .

تا ئێستا ئینكاری ئەم هەڵە گەورەیە دەكرێت , ئەمە پێویستی پێداچوونەوەی ویژدانە ,پێویستی بە نەعلەت بارینە لەو شێوازە كارە سیاسییە.
شكستی كورد تاكو ئێستا لەوەوە سەرچاوەی گرتووە , كە ئەزموون لە

ڕابردووە تاڵەکان خۆی وەرناگرێت , بەڵکە دەشیان شارێتەوە و زانیارییەکان زیندانی دەکات, دواجار لەچرکە چارەنووس سازەکاندا دوبارەیان دەکاتەوە .ڕەوایەتی دان بە هەڵە مێژووییەکان , پاکانە هێنانەوە بەیان و دان نەنانە بە ڕاستییەکان , ڕەوایی دانە پێی و تاوانی مەزنە بەرامبەر بە مێژوو و قوربانیان .

با درەزن نەبین بەرامبەر بە مێژووی رابردووی خۆمان , باجی هەڵەیەك نەدەین بەرپرسیارییەتیەکەی دەکەوێتە ئەستۆی کەسانێك , هەموو مێژووی خۆیان بەپاکیزەیی دەناس َنن و هەڵە لەڕابردوویان وجودی نییە.
سەرکردایەتی کورد ناوەندی یادگەی کورت بینە,هاوکات لە شاردنەوەی راستییەکان و دوبارە کردنەوەی سکانداڵەکان شارەزایە.
با لە زمانی بەڵگەنامەکانەوە , لە راستی واقعی ئەو ڕۆژگارەوە قسە بکەین. وتنی راستییەکان و دان نان بەهەڵەکانی ڕابردوو , قسەکردن لە پێگەی حەقیقی خودەوە , داوای لێبوردنکردن لە قوربانیان و قەرەبووی زیان لێکەوتووان ئەرکی لایەنە بەر پرسەکانی ئەو کاتە .زیان لێکەوتووانی هێرشی حاجی ئۆمەرانیش گوندنشینانی ناوچەکە , بنەماڵەی 8000 بارزانییە . ((سەرکەوتوترین کەسانی دنیا ئەوانەن لە هەموویان زیاتر وەڵامی ڕەد بیستووە -ل277,سەرکەوتنی بێ سنور لە 20 ڕۆژدا-ئەنتەنی رابینز,و.عەبدوڵای حەسەن زادە -2009چاپخانەی ڕۆژهەڵات)) , وەلێ سەرکردەکانی ئێمە نایانەوێت وشەی ڕەد و وەڵام ببیستن.

پارتی ناتوانێت بە پاساوی بارزانی بوون خۆ لە داوای لێبوردنکردن و قەرەبووکردنەوەی ئەو 8000 بنەماڵەیە دەر بکات , کێشکە کێشەیەکی ئەخلاقی و ویژدانی و یاساییە نەك عەشایەری . پێویستە بەرپرسیار َتی پەلاماری حاجی ئۆمەران لە لایەن پارتییەوە بگرترایەتە ئەستۆ ,بە ئەوەی لەوەی فێر بونایە و دوبارەیان نەکردایەتەوە , وەك بینیمان کە کردیان و دوبارەشیان کردەوە , وەکئەوەی فرچکیان پێوەی گرتبێت

ئەزموونی سەرەکەوتوو پێویستی بە شیکردنەوە هەیە نەك شاردنەوە وداپۆشین ,پێویستە لێکدانەوەی هەمەلایەنەی لەسەر بکرێت , پێویستە بە بۆچوونی نوێوە سەیری ئەو ئەزموونە شکستخواردووانەی رابردوو بکردێت ,هەموو ئەزموونێك بە نرخە بۆ مرۆڤایەتی ئەنجامگیری لێکدانەوە و لێکۆڵینەوە لە سەری, شیکردنەوەی ئەزموونەکان رابردوو باشتر کەسە سەرکەوتوو و شکست خواردووەکان دەناسێنێت بە مێژوو .

شکست هیچ کات لە ئاسمانەوە نابارێت , هەموو کات ئاکامگیری کارە

((ناپلیـۆن هێل دەڵێت : سەركەوتن جار جارە بە هەل دەڕەخسێت, بەڵام شكست و دۆڕان هۆكاری هەیە ,كەواتـە دەبێت هۆكارەكانی شكست و دۆڕان لە خۆماندا لە ناو ببەین)) ل46-47 – زیادكردنی توانای زیرەكی –ئاوات نەسرواللە-چاپخانەی چوار چرا-2009)) , بەڵام سەركردایەتی كورد هەڵەكان لەناخی خۆیاندا ,لە رەحمدانی سیاسیيان پەروەردەی دەكەن.

هیچ تاوانێك لە گەڕان و خوێندنەوەی نوێ و ڕەخنە گرتندا نییە بۆ كارەساتەكانی رابردوو , بەڵكە شاردنەوەیان تاوانە بەرامبەر بە مێژوو . گرنگترین ڕێگا بۆ گۆڕینی شكستەكان بۆ سەركەوتن ئەوەیە هەڵەكان خەینە ژێر پرسیارەوە .
بۆ ئەوەی سەركەوتوو بین , پێویستە بەردەوام كارەكامان هەڵسەنگێنین وراق□یان بكەین و رۆچینە بنج وبناوانیانەوە ((یەكێ لە تایبەتمەندییەكانی هاوبەشی مرۆڤی سەركەوتوو, هەڵسەنگاندنی هەمیشەیی و نایابی ئەوانە)) ل172.هەنگاوی بچووك بۆ سەركەوتنی گەورە -ئانتۆنی ڕابینز , و.محەمەد شەهدی -دەزگای چاپ و بڵاوكراوەی ڕۆژهەڵات 2010)) .

ئەگەر هەڵسەنگاندن بۆ هێرشی حاجی ئۆمەران بكرایە ,ئەنجامەكانیان بزانیایە , چما جاریكی دی نغری هەڵەو كەمو كوڕی نابونەوەو گەلیان تووشی ئەو هێدمەگرتنە ناكرد , ئەوا هەمان هەڵە لە ئەنفال و هەڵەبجە بە كاری هاوبەش لە گ□□ ئ□□ران دوبارە ناكرایاتەوە ,كورد وتوویەتی ((ئەگەر یەكەمجار تووش بووم خوا خەتا بارەكەم بگرێت, ئەگەر جاری دووەم تووش بووم خوا خۆم بگرێت.)) .
دەتوانرێت كەوتن و هەڵەكان بگۆردرێن بە سەركەوتن , ئەگەر مام□□□□ی بەرپرسانەی لە گەڵدا بكرێت ((سەركەوتن ئەنجامی بڕیاری باشە, بڕیاری باش ئەنجامی ئەزمونە و ئەزمونیش بەردەوام ئەنجامی بڕیارێكی خراپە – ل10. هەنگاوی بچووك بۆ سەركەوتنی گەورە - ئانتۆنی ڕابینز ,و.محەمەد شەهدی -دەزگای چاپ و بڵاوكراوەی ڕۆژهەڵات 2010)) .
جۆرج سانتیانا ڕاستی كرد كە وتی((ئەو كەسانەی كە ناتوانن ڕابردوو وەبیر خۆیان بێننەوە, تاوانبارن بە دووبارە كردنەوەی – ل132.نهێنی سەركەوتن لە ژیاندا-برایان ترێسی ,و.محەمەد شەهدی ,دەزگای چاپ و بڵاوكردنەوەی رۆژهەڵات 2009)) . ڕێك ئەو وت□ی ل□ كوردستاندا بەردەوام دووبارە دەبێتەوە ,كارەساتەكان وەك خۆیان دووبارە و دەبارە دەبنەوە .

خێری مەولانای ڕۆمی لە خۆرئاواوە هەڵدێت ... سمکۆ عەبدولکەریم

ڕۆمی دوای 11-ی سپتێمبەر
سمکۆ عەبدولکەریم ...

(شیعرەکانی ڕۆمی تاکە هیوایە لەم ڕۆژگارە تاریکەی تێدا دەژین)

هانز ماینك ....

دەروازەیەك بۆ ئەم نووسینە

(ئەوکات لە سەرەتای 2015 کە وتارەکەم نووسی بەناونیشانی (خێری مەولانای ڕۆمی لە خۆرئاواوە هەڵدێت) هەمووی چەند دانە کتێبێك لەسەر جەلالەددینی ڕۆمی لە کتێبخانەی کوردیدا هەبوون، ئەوانیش نامیلکە بچووکەکەی ئەحمەد تاقانە بەناونیشانی (جەلالەددینی ڕۆمی و سروودی نەی) کە ساڵی 1979 چاپ و بڵاوی کردبووەوە، هەروەها کتێبەکەی ئازاد قەزاز بە ناونیشانی (مەولانای ڕۆمی) کە من لە ڕێگەی چاپی دووەمیانەوە"2013" پێم زانی، چونکە ئەو بۆ یەکەم جار لە ساڵی 1985 چاپ و بڵاوی کردبووەوە. هەروەك قەزاز لەو کتێبەیدا ئاماژەی بۆ کردوە دیارە کاتێ کتێبێکی تریش هەبووە بە ناونیشانی (ئاوێنە) سەبارەت بە هەندێك لە چیرۆکەکانی مەوڵانای ڕۆمی، کە محەمەد شەلماشی کردونی بە کوردی.
پێم وابێ لە نێو ئێمەدا هیچ نووسەرێك تا ئێستاش بۆ وەها بۆچوونێك نەچووە، سەبارەت بە گرێدانی دونیای تەسەوفی مەولانای ڕۆمی بە دونیای سیاسەت، بە تایبەتی لە دووای 11-ی سپتێمبەر کە ئەمریکا زۆر هەوڵی داوە لە ڕێگەی مەولاناوە، ڕووبەڕووی بیری ئیسلامی توندڕۆ ببێتەوە، هەروەك (کۆڵمان بارکس) وەرگیری سەرجەم بەرهەمەکانی مەولانای ڕۆمی بۆ سەر زمانی ئینگلیزی لە ئەمریکا دەڵێ: "دوای 11-ی سپتێمبەر ڕۆمی بووە ڕەمزی لێك نزیککردنەوەی موسلمانان و ئەمریکییەکان".

دەبێ ئەوەش بڵێم هەر دوای ئەو وتارەی منیش، لە کوردستان ئاوڕدانەوەیەکی خێراو بەرفراوان لە سەر ژیان و بەرهەمەکانی مەوڵانا هەستی پێدەکرێ، کە لە ماوەی ئەو چەند ساڵەدا بە دەیان کتێب لەسەر مەولانای ڕۆمی نووسران و وەرگێڕدران.

کە من پێم وایە ئەم ئاوڕدانەوەیە لە ڕۆمی بەدەر نییە لەو تێگەیشتنە سیاسی و فیکریەی دوای 11-ی سپتێمبەر سەری هەڵدا)

باسەکە:

پێشتریش لە وتارێکمدا ئاماژەم بۆ ئەوە کردبوو، کە لە دوای ڕووداوەکانی 11-ی سبتێمبەرەوە ئەمریکییەکان زیاتر لە هەر کاتێکی دیکە گرنگی بە “مەولانا جەلالەددینی ڕۆمی” دەدەن، بەم هۆیەوە هەم ئەمریکا، هەم خۆرئاوا، دەیانەوێ لە ڕێگەی مەولانای ڕۆمی-یەوە دەرگایەکی تر بەڕووی خۆرهەڵاتدا بکەنەوە، لە کاتێکدا تەشەنەکردنی بیری ئیسلامی توندڕەو لە ناوچەکەدا، خەریك بوو ببێتە هۆی لێکدابڕان و ڕووبەڕووبونەوەیەکی قورس لە نێوان خۆرئاوا و خۆرهەڵاتدا، وەك ئەوەی”توینبی” مێژوو نوسی ناوداری بەریتانیش لە ناوەڕاستی پەنجاکاندا پێشبینی ئەوەی کردوە کە شەڕی سەدەی داهاتوو، لە نێوان سەرمایەداری و کۆمەنیستەکاندا نابێت، بەڵکو لە نێوان مەسیحییەکان و موسڵمانان دا دەبێت، بەومانایەی بەیەکەوەژیانی دوو کلتوری دژ بەیەك بەم شێوەیەی رابردوو ناکرێ بەردەوام بێت.

بۆیە، دەکرێ بڵێین وێڕای ئەوەی ڕۆژ بەڕۆژ ئاماژەکانی ئەم لێکترازن و دوورکەوتنەوە و نزیکبوونەوە لە ڕووبەڕوبوونەوە و پێکدادانی نێوان شارستانییەکان زیاتر دەردەکەون، بەڵام لەبەرامبەر ئەوەشدا بە دیوێکی تردا، گەڕان و دیتنەوەی ڕێگاچارەیك بۆ دەربازبوون لەو مەترسییە گەورەیە لە ئارادایە، هەم خۆرئاواییەکان و هەم خۆرهەڵاتییەکان هەموویان بە تەواوی نەکەوتونەتە ژێر کاریگەری ئەو تێگەیشتنەی کە جگە لە لێکدابڕان و ڕووبەڕوبوونەوە هیچ هیوایەك بۆ بەیەکەوەژیانی شارستانییەکان نەماوە.

بۆیە جێگەی سەرسوڕمان نییە کە دەبینین لە ئێستادا ئەمریکییەکان ئەو هەموو خۆشەویستییە لەرادەبەدەرەیان بۆ “مەولانا جەلالەددینی ڕۆمی” هەیە، بە شێوەیەك کە بۆتە جێگەی پرسیار، ئەو هەموو بایەخ پێدانەی ئەمریکا و خۆرئاوا بە مەولانای ڕۆمی بۆ؟

زۆر لە سەرچاوەکان ئەم بایەخ پێدانەی خۆرئاوا بە مەولانای ڕۆمی بۆ ساڵی 1995 دەگێڕنەوە، کاتێك شاعیرو وەرگێڕی ئەمریکی”کۆلمان بارکس” کە ئەو کات ماموستای زمانی ئینگلیزی بوو لە زانکۆی جۆرجیا، شیعرەکانی مەولانای ڕۆمی وەرگیڕاوە، کتێبەکەشی بە ناوی

“رۆمی دانسقە” ئەو سەرەتایە بوو کە مەولانای رۆمی وەك خۆرێك دەرخست و وایکرد ئەمریکا بایەخی پێبدات. ئەم نووسەرە ئەمریکییە تا ئێستا خاوەنی نزیکەی نۆ کتێبە، لە بارەی مەولانا و تەسەوفەوە.

ئەم هەنگاوەی کۆلمان بارکس بووە هۆی ناساندنی مەولانای رۆمی بە ئەمریکییەکان، دواتریش ناساندنی بە خۆرئاوا، بە شێوەیەك لە ئێستادا هاوڵاتیانی ئەمریکی پتر لە هەر نووسەر و ئەدیبێکی دیکەی ئەمریکی مەولانای رۆمی دەناسن، تا ئەو رادەیەی هەر یەك لە” مادۆنا و دیمی مور”کە دوو هونەرمەندی ناوداری ئەمریکین، دەقی شیعری مەولانای رۆمی-یان کردۆتە گۆرانی.
هەروەها رێکخراوی یونسکۆ لە ساڵی 2007 بە بۆنەی (800) ساڵەی لە دایکبوونییەوە یادی مەولانای کردەوە و رێزی لێنا، (بی بی سی)یش لە لایەن خۆیەوە رۆمی بە کەسایەتی ئەو ساڵە ناودێر کرد و رایگەیاند: لە ئێستادا مەولانای رۆمی لە ئەمریکا بە ناسراوترین و جەماوەرترین شاعیر دادەنرێ.
زۆر لە چاودێران وایان لێکدایەوە کە ئەم یادکردنەوەیەی مەولانای رۆمی لە لایەن یونسکۆوە هەنگاوێکی زۆر گرنگە بۆ لێك نزیك کردنەوەی خۆرهەڵات و خۆرئاوا و ئایینە جیاوازەکان، تا ئەو شوێنەی پیێان وابوو دەکرێ رۆمی ببێتە هۆکارێك بۆ پەڕینەوە بەرەو دونیاێکی نوێ، هەروەها”هانز ماینك” شاعیری ئەلمانی مەولانای رۆمی بە تاکە هیوای ئەم رۆژگارە تاریکە وەسف دەکات.

ئازاد قەزاز لە پێشەکی کتێبەکەیدا بە ناوی “مەولانای رۆمی” کە لە ساڵی 1985 چاپی کردوە و لە 2013 دا جارێکی دیکە چاپی کردۆتەوە دەڵێ: (پاش 33 ساڵ جارێکی دی رێم لە رۆمی دەکەوێتەوە، هەنوکە لە رۆژئاوا گرنگیەکی زۆر بە لێکۆلینەوە لەسەر ئیسلام دەدرێت، بە تایبەتیش سۆفیگەری زۆر سەرنجی رۆژئاوای راکێشاوە). بە هۆی ئەوەی کە پێیان وایە لە ناو سۆفیگەریدا سنوری نێوان ئاینەکان بەزێنراوە و هەموو ئاینەکان بە یەك چاو دەبینرێن، لە رووی کۆمەلایەتیشەوە زۆر گرنگی بە بەیەکەوە ژیانی کلتورە جیاوازەکان دەدەن. هەروەها لە بارەی مەولانای رۆمی-شەوە دەڵێ: (رۆمی یەکیکە لەو کەسایەتییە گرنگانەی کەوتۆتە بەرچاو، هەروەك “بودا” لەو کەسایەتییە گرنگانەیە حزورێکی بەرچاوی لە کۆمەلگەی ئەوروپیدا هەیە)
هەموو ئەمەش لە کاتێکدایە کە لە نێو دونیای تەسوفدا جگە لە مەولانای رۆمی چەندین کەسایەتی دیکەی گەورەش هەڵکەوتون، بەڵام بۆچی هەر تەنیا مەولانای رۆمی، کە ئەمەش پرسیاریکە، وەڵامەکەی پێویستی بە باتێکی دیکەی سەربەخۆ هەیە، بەڵام ئەوەی زیاتر لە

ئێستادا بەرجەستە بووە ئەو روحی خۆشەویستی و ژیان دۆستی و سەمایەیە کە مەولانای رۆمی ویستویەتی لە ناخی مرۆڤەکاندا بیچێنێ، بۆ ئەمەش جگە لە بەیەکەوەژیان و بەخشینەوەی خۆشەویستی بە یەکتری هیچ رێگا چارەیەکی دیکە نییە.

ئەمریکا و خۆرئاوا هەر کاتێك هەستیان بەوە کردبێت دۆخەکە زیاتر بەرەو گرژی دەچێت، زیاترو زیاتر رویان بەلای مەولانای رۆمی وەرگێڕاوە، بۆیە دەبینین لە دوای هێرشەکانی 11-ی سپتێمبەری ساڵی 2001 بۆسەر تاوەری بنکەی بازرگانی جیهانی لە نیورك و و بارەگای وەزارەتی بەرگری لە ڤیرجینیا، ئەو بایەخپێدانەی ئەمریکا و خۆرئاوا زیاتر بووە، ئەو یادکردنەوەی یونسکۆش هەردوای ئەو هێرشانە بوون، لە کاتێکدا پەرچەکرداری ئەمریکا لە چرکە ساتی یەکەمدا، بیرهێنانەوەی ئەو پێشبینییەی "توینبی" بوو، کاتێك "بوش"ی باوك لە شاشەی تەلەفزیونەکان دەرکەوتو و لەبەردەم رۆژنامەنووساندا وتی: (ئەمە هەڵمەتی سەلیبیە، ئەم شەڕە دژی تیرۆر ماوەیەك دەخایەنێ). ئەم دەربڕینەی بوش دونیای توشی دڵەڕاوکێ کرد، بۆیە هەرزوو کۆشکی سپی لەبەرامبەر ئەوەدا لە راگەیێنراوێکدا رایگەیاند: "لەبەرامبەر ئەو دەربڕینەدا، بوش هەست بە نیگەرانی دەکات" هەرچەندە دوای ئەوە جارێکی تر کەس گوێبیستی ئەو لێدوانە نەبووەوە، بەڵام ناکرێ ئەو دەربڕینەی "بوش" بە هەند وەرنەگیرێ و پێمان وابێت، هەڵەیەکی دەربڕینی زمانەوانی بووە، کاتێك دەرکەوت ئەمریکا لە هەوڵی گواستنەوەی ملمڵانێکاندایە لە خۆرئاواوە بۆ خۆرهەڵات، وەك چۆن "کارل ئیردمان" مێژوونوسی ئەڵمانی لە کاتی خۆیدا وتی: شەڕی سەلیبیەت لە ئەنجامی رێککەوتننامەی بزووتنەوەی"ئاشتی خوایی"و گواستنەوەی ملمڵانێکانی خۆرئاوا بوو بۆ خۆرهەڵات، دوور لە ئەوروپا، هەرچەندە "هانز ئیبرهارد مایەر" نووسەری "مێژووی شەڕەکانی سەلیبیەت" دژی ئەو فیکرەی "کارل ئیردمان" بوو.

زۆر لە نووسەرانی عەرەب پێیان وایە ئەو بایەخپێدانەی خۆرئاوا بە "مەولانای رۆمی" هەروا لە خوت و خۆڕای نەهاتوە، بەڵکو بەرەنجامی هەڵکشانی ملمڵانێکانی نێوان خۆرئاوا و جیهانی ئیسلامییە، بە تایبەتیش دوای هێرشەکانی 11ی سپتێمبەر، کە لەم کاتەدا زۆربەی خۆرئاواییەکان بەم چاوە سەیری ئیسلامیان دەکرد، کە سەرچاوەو پاڵنەری تیرۆرە، بۆیە بۆچوونێك هاتە پێشەوە کە پێی وابوو کۆتایهێنان بە تیرۆر پێویستی بە گۆڕینی ئەو تێگەیشتن و فیکرە توندڕەوییە هەیە کە لە ناخی هەندێ لە موسڵماناندا چەکەرەی کردوە، بەو مانایەی موسلمانان بگەنە ئەو تێگەیشتنەی لە توانایاندا هەیە

تێکەڵ به شارستانییەتی خۆرئاوا ببن. ئەمە لە کاتێکدا، جگە لە تێگەیشتن لە خوا، ئەم موسلمانانە تا ئێستاش ئەو تێگەیشتنەیان نییە کە خۆرئاواییەکان لە بەرامبەر دیموکراتییەت و لیبرالیەت و مافەکانی مرۆڤدا هەیانە.

خۆرئاوا پێی وابوو ئەمە کاتێکی زۆری دەوێ، بۆیە ویلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکاو هاوپەیمانەکانی لە خۆرئاوا شەڕی دژە تیرۆریان راگەیاند، لەو بارەیەشەوە بوش رایگەیاند: بەردەوامی ئەم شەڕە لە گەڵ تەمەنی مرۆڤدایە.
بەڕووەکەی دیکەشدا لە ساڵی 2004 ئەمریکا لە زاری"رامسفێلد" وەزیری بەرگری ئەوکاتیدا "شەڕی فیکری" راگەیاند، بەو ئامانجەی لەم رێیەوە بتوانن کاریگەری زیاتر لە سەر گەنجەکان دروست بکەن، کە هەندێ نووسەری عەرەب ئەو هەنگاوەی خۆرئاوایان بە دەست بەسەرداگرتنی رۆشنبیری و فیکری موسلمانان لە قەڵەمدا و پێیان وابوو ئەوان بە پشت بەستن بە بنەماکانی کلتوری خۆرئاوایی ئەوکارە دەکەن و دەیانەوێ ئسلامییەتییەك دروست بکەن لە سیاسەتدا جێگەی نەبێتەوە.

بۆیە ئەو بایەخپێدانە زیاد لە پێویستییەی خۆرئاوا بە کەلەپوری سۆفیگەری و مەولانای رۆمی وەك کەسایەتیکی دیاری دونیای تەسەوف، لە نەزری هەندێ نووسەر وا کەوتۆتەوە کە پەیوەندی بەو سیاسەتەوە هەیە، کە مەولانای رۆمی بۆ ئەمریکا بۆتە پردی پەیوەندی نێوان ئەمریکا و ئیسلام، بە تایبەتیش کە شەڕ و سیاسەت لە فەرهەنگی فەلسەفی ئەودا جێگەی نەبێتەوە. باشترین بەڵگەش بۆ تێگەیشتن لە فەلسەفەی مەولانای رۆمی کە زۆر باوەڕەی بە بەیەکەوە ژیانی کلتورو نەتەوەو ئاینە جیاوازەکان هەبووە، مەڕاسیمی بەخاك سپاردنییەتی.
ئەو کە بەرەبەیانی ئەو رۆژە 17 ی دیسێمبەی ساڵی 1273 زاینی لە شاری"قونییە"ی وڵاتی تورکیا کۆچی دوایی کرد، تەرمەکەی بەرەو گۆرستان بەڕێکرا، دەمەو ئێوارە گەینرایە گۆڕستان، شەوەکەشی بە خاك سپێردرا.
حەشامەتێکی زۆر لە هاوئاینانی و شوێنکەوتوانی ئاینەکانی تر بە غەم و پەژارەیەکی زۆرەوە بەشداری هەڵگرتنی تەرمی مەولانا و بەخاك سپاردنیان کرد، هەمووان بە جارێ بۆ گیانی پاکی مەولانا دەگریان، لە مەڕاسیمی بە خاك سپاردنیدا جولەکەو دیانەکان بە دەنگی بەرز ئینجیل و تەوراتیان دەخوێندەوە، موسڵمانەکان هەرچەندە هەوڵی دوورخستنەوەیان دەدان، بەڵام بێسوود بوو، کاتێ ئەم باسە گەیشتە دەم فەرمانڕەوای وڵات، بەقشەو راهیبەکانیان وت: ئێوە چ کارێکتان

بەمە هەبوو؟

ئـەوە تەرمـی زانـایەکی موسـڵمانان بـوو، ئەوانیـش لـە وەڵامـدا وتیـان:”بە هۆی ئـەوەوە حەقیقەتـی پێغەمبەرکانمـان زانـی و لـە خۆڕەوشتی ئەودا سیرەتی ئەولیا پێگەیشتوەکانمان بینی”.

درەختی کەتناوە … کەریم کاکە

[بۆ خوێندنەوەی ڕۆمانی ” درەختی کەتناوە” کلیکی ئێر□ بکەن …..]()

مۆراڵ … پشکۆ ناکام

…..چۆن هەموو ئەزانین کە بنەماڵە و پارتی پاشکۆی گەند□ترین هۆز و بنەماڵەن لەسەر ئاستێکی زۆر بەر فراوانترلە کوردستان، هەرواش ئەزانین ئەم بنەماڵەیە و بیرکردنەوی ” ئەقڵانی” ئەوەنە دوورن لە یەک وەک دووری 30/ی لە 31/ ی ئـابەوەیە ، سـەرەڕای ئەوەش کەسـانی غەبغەبەیاری سەر بەم بنەماڵە هەزار پیاوە جار و بار خەڵکەنی تر بەوە تۆمەتبار ئەکەن کە خۆیان نەک هەر نیانە ، بگرە دەستیشیان ناکەوێت کە ئەویش بیر کردنەوەی ئەقڵانیە ،، ئەیشیانەوێ خۆیان لەگەڵ کەسێک بەراورد بکەن کە زەحمەتە ڕێگە بدرێت هەروا بو ئاسانی بێ جواب یانەوە ت□پ□□□□ت..ئەوەی پەیوەندی بە سەرکردایەتی تازەی گۆڕانەوە هەیە لێـی ئ□گ□□□□م بۆ خۆیـان بێنە جـواب ، بەڵـام وەک کەسێکهـەم بنەماڵەی کاکی غەبغەیار و هەم کاک نەوشیروان بناسم ڕێگە

ب خم ئیم ک سرنجی خم بخم روو :
– جی شانازیی ک کاک نوشیروان زباری نی و ب ناوی باوکییو ناو ی ئهنرت ، بام ووشیارک زبارییکی لبکیتو نگ دراوسکانیش نیناسنو، ئقانیتی کاک نوشیراون لوای وک خی ناسراو ، ئویش ب عشیرتکی و جیاوازی ناوی زات و ناوی خکی جیاوازی ئقانی و نا ئقانی..

– کاتک بنمای غبغب زباری دوای چواردسا ل سرکردایتی کردنی بزووتنوی ئیلول و گینوی خبات و خونی خکی کوردستان ب دست ماچکردنکی “شاهنشا آریا مهر” و ئیعلان کردنی ئاش بتا و دانان بوی کاری ئوان، کاری ئوان تواو” کاری من تمام شد ” ، ل و میحنتی خکی کورد کاک نوشیروان واز ل خئامادکردن ب ورگرتنی دکترا ئهن و ئگتو ب کوردستان ب خ ئاماد کردن ب برنگاری و بگژاچونوی چکداری ، جا ئم هنگاوی کاک نوشیروان ئقانی بوو یان ئاشبتا و خبدستو یانکی جنابتان..!!
– کاتک کاک نوشیروان لگ ی،ن،ک هاوکارو هاوخباتی ژهات بوو ئو وک بنما بوو بون ب بشک ل سوپای پاسداران و بناوی قیادموقوت و لشکری ئیسلامییو دژی پشمرگکانی رژهت شتان ئکرد، ئوش جیاوازییکی نتویی ئقانی و نا ئقانی…
– لگ سرهدانی دزینی قوتی خک للاین بنماکی ت و هاو وقاس سوزکانت ، کاک نوشیروان بزووتنوی گرانی دامزران ب ب گژا چونوی گندی و دزی و جردیی ، جا ل بینی ئم دوولاینیا کامیان بیرردنویکی ئقانی نیشتمان پروراننی ، بگژاچونوی دزی کردن ل خک یان پارزگاریکردن ل مافکانی خک..!!

– کاکتک کاک نوشیروان کچی دوایی کرد دیان سرکرد و سیاستمدار و کسایتی ل بغاو هاتن ب بشداریکردن ل بخاک سپاردنی ئو سرکرد خاکی خویست،،لو بغایکو هاتبوون ک جنابتی لو لسر گندی و دزی پاری گشتی حکومت نردرابویتو هولر تا خوشکزاکت ب داپشینی ئو شرمزارریی و دیان فزیح و شرمزاری تر ئرکی قیادکردنی ردیفراندمی خست ئستت،، جیاوازی ئقانی و نا ئقانی هاتنی خک ل بغا و “درکردن” ل بغاوی…
لام پویست بناکات زر لسر ئقانیتی ر و ئو باس بکین

..ئەقڵانی ئەویە کەسێک دوای خۆی گردێک لە بیرکردنەوە و پاکێتی و خەمخۆری وخەڵک پەروەری جێ هێشت ل□ بەرامبەر کەسانێک نیشتمان و خاکێک تاڵان ئەکەن و مەلەفی ئەو برادەرە “زێباری” یەش لە بەغا ئەیس□ل□م□نێت کە ئەو گیرفانی یان ئەقڵانی بیر ئەکا تەوە..بیرکردنەوە لە گیرفان شتێکی ترت لەبیر ئەباد□و□ کە پێی ئەڵێن” موراڵ” ….

چوار قۆناغ له دەرچوونی ڕۆژنامه و گۆڤارێك بەناوی (هەولێر) … ئاری محمد سابیر

ڕۆژنامه و گۆڤارێك له ساڵانی (1950 تا 1952)له (1970 تا 1973) له (1999 تا 2006)، له (2006 تاکو ئێستا) بەردەوامه، لەم چوار قۆناغه ڕۆژنامه و گۆڤارەکان هەر به ناوی (هەولێر) بووه, هەر قۆناغه و تایبەتمەندی خۆی هەبووه لەڕووی کارگێڕی و نووسینی بابەتەکان بەم شێوەیە:

ڕۆژنامەی هەولێر (1950 ـ 1953)

قۆناغی یەکەم:

ڕۆژنامەی هەولێر سێ ساڵ له (1950 تا 1953) دەردەچوو له ڕۆژی شەممەی (16)ی کانونی یەکەمی ساڵی (1950), دانەی به (12 فلس) بوو، گۆڤارێکی گشتی کۆمەڵایەتی ڕۆشنبیری بوو گرینگی دەدا به بابەتی هەمەجۆر له ژیانی خەڵك, که بابەتی کۆمەڵایەتی و تەندروستی و ڕۆشنبیری لەخۆوە گرتبوو. ئەم گۆڤاره بیرۆکەی کۆمەڵێك له مامۆستایانی ئەو سەردەم بوو, به هاوکاری شارەوانی هەولێر ئەرکی ئەم گۆڤارەیان له ئەستۆ بوو.. گرینگیشی دەدا به ڕێکلام که ڕێکلامی به (250 فلس) بوو. قەبارەی گۆڤارەکەش (40 × 70سم) بوو هەرجارەی (750) دانەی لێ چاپ دەکرا.

دەرچوونی ڕۆژنامەیەك لەو سەردەمه هەموو لایەکی دڵخۆش کردبوو، هەروەك سەرنووسەری ڕۆژنامەکه لەیەك له ژمارەکان دەلێ: چەند خۆشه له گوێمان ڕۆژنامەی هەولێر ـ جریده أربیل له شەقامەکان گاز

دەکرێ!.
ڕۆژنامەی هەولێر، بانگەوازی بۆ هەموو ڕۆشنبیر و لاوان و خوێنەران و پارێزەران و ڕۆشنبیرانی ئەو سەردەمەی کردووە بۆ پاڵپشتیکردنی ئەم ڕۆژنامەیە.
خەڵك لە ناوە و دەرەوەی هەولێر ئیشتیراکی بۆ ئەم ڕۆژنامەیە هەبوو.
سیفەتەکانی ڕۆژنامەی هەولێر، سیفەتێکی گەشبینانە و سەردەمیانە بوو، ڕەخنەی قبوول بوو، داوای ڕەخنەی کردووە هەروەك لە یەك لە ژمارەکان دەڵێ: زۆر کەیف خۆش دەبێت بەرامبەر بە هەموو تەنقیدێك کە بە دڵپاکی بکرێت و لە ئینتیقاد ئیستیفادە دەکات و ئەغلاتی چاك دەکاتەوە.
پاش ئەوەی ڕۆژنامەکە پێ دەنێتە ساڵی سێیەم مقۆ مقۆ هەبوو کە ڕۆژنامەکە دابخرێت.. بەڵام بەهەوڵی مامۆستایانی قۆتابخانەکانی ئەو سەردەم و هەوڵی ڕۆشنبیرانی هەولێر دانەخرا, لەمبارەوە (ابراهیم هۆشیار) شیعرێکی خۆش بڵاو دەکاتەوە:

لەسەر چەرخی فەلەك ڕۆژێ بە نوکی خامە نووسرابوو
کەوا ڕۆژنامەی هەولێر نەما لەم شارە ئاوا بوو
.. یان وەکو ئەم دوو دێڕەش
دەسا ئێوەش بە هیممەت بن لەهەرلا حورمەتی بگرن
هەتاکو پێشکەوێ هەولێر، نەڵێن شارێکی ساوابوو

بە شێوەیەکی گشتی ڕۆژنامەی هەولێر بەم شێوەیە بوو:
شێوەی دەرەوەی ڕۆژنامەکە نازانین!
سەرنووسەر (عیزەدین فەیزی) خەڵکی هەولێر بوو.
مدیر مەسئول (جەمیل ڕەشید) سەرێکی شارەوانی خەڵکی موسڵ بوو.
دەستەی نووسەران (عەبدولمەجید حەسەن), خەڵکی موسڵ بوو و زاوای هەولێریان, لەگەڵ (عیزەدین فەیزی, ئەستێر سەعید) کە خەڵکی هەولێر.
بە عەرەبی و بە کوردی بابەتەکانی دەنووسرا و چاپ دەکرا.
نموونە:
ئامانجی ئەدەبیات ـ (گیو موکوریانی).
المرأه والمجتمع ـ (عەبدولمەجید حەسەن).
دانەی بە (12 فلس) بوو, لە چاپخانەی (کوردستان) بەشە کوردیەکەی چاپ دەکرا، بەشە عەرەبیەکەی لە چاپخانەی (ام الربیعین) لە موسل چاپ دەکرا، دوایی لە ژمارە (4) تا دوا ژمارە لە چاپخانەی (ام الربیعین) چاپ دەکرا, کۆمەڵێك لە مامۆستایانی قوتابخانە پاڵپشتی ماددی و مەعنەوی گۆڤارەکەیان دەکرد. وشەی عەرەبیش بەکاردەهێنرا

وەك (اعلان ـ ئینتیقاد ـ حوڕ ـ محامی ـ حساب ـ وەسل ـ موحافز ـ تەسجیل).
لەو ڕۆژنامەیەشدا شیعریش بڵاو دەکرایەوە، وەکو شیعری شاعیرانی وەك (خادم ـ بورهان جاهید ـ کەریم شارەزا ـ کەریم زەکی هەناری).
نووسەرانی ڕۆژنامەی هەولێر، ئەمانە بوون:-
(ئیبراهیم باڵدار ـ زەکی هەناری ـ خالید دلێر ـ مارف خەزنەدار ـ جەمیل ڕۆژبەیانی ـ شاکر فەتاح ـ بورهان جاهید ـ عەبدوڵڵا گۆران ـ ڕەشاد موفتی ـ نوری علی ئەمین ـ مستەفا نەریمان ـ جەلال جێبار ـ جەمال خەزنەدار ـ پیرباڵ مەحمود). واتە نووسەرانی دەرەوەی شاری هەولێریش بەشداری ئەو ڕۆژنامەیان کردووە.
ئەو ڕۆژنامەیە بە نووسراو و بڵاوکراوەکان و بابەتە گشتیەکانی دیارە زیاتر هۆشیارکردنەوەی کۆمەڵگابووە لەو سەردەمە, چونکە نووسەرانی گۆڤارەکە خۆیان داوای ڕەخنەیان کردووە, گەر هەر عەیبێکیان هەبوو ئاگاداریان بکەنەوە.
ئەوەی باسی دەکرێ و دەزانرێ زیاتر لە (100) ژمارەی لێ چاپ کراوە، زۆربەی ژمارەکانیش لای کەسێکە کە خەڵکی هەولێرە.

گۆڤاری هەولێر (1970 ـ 1972)
قۆناغی دووەم:
گۆڤاری هەولێر (1970 تا 1972) دوو ساڵ ژمارەکانی ئەم گۆڤارە دەردەچوو, کە لەسەر ئەرکی شارەوانی هەولێر دەردەچوو، دیارە لەسەر بەرگی گۆڤارەکە دەنوسرا (شارەوانی هەولێر دەری دەکات)، بەرگی پێشەوەی گۆڤارەکە نەخشێنرابوو بە وێنەی (قەڵاو منارە و بەلکە گەنم), کە لەلایەن هونەرمەندی شێوەکاری ئەو سەردەمی شاری هەولێر مامۆستا (سلێمان شاکر) دەکێشرا.
لە ساڵی (1970 تا مایسی 1972) سەرنوسەری گۆڤاری هەولێر شاعیر (کاکەمەم بۆتانی) بوو، کە مامۆستا بوو خەڵکی شەقڵاوە بوو، بە ئەسل کوردی ئێران بوو، لەو ماوەیەشدا (7) ژمارەی لێ دەرچوو.
شارەوانی لەو سەردەمەدا پێیباش بوو بۆ پێشکەوتنی شارەکە و ئاستی ڕۆشنبیری شارەکە گۆڤارێکی هەبێ، (کاکە مەم بۆتانی) خۆی زیاتر بەهرەی شیعری هەبوو، بۆیە ژمارەی گۆڤارەکە زیاتر ئەدەبی و دەنگوباسی شارەوانی، کەمتر کۆمەڵایەتی بوو.
کاکەمەم بۆتانی لەیەك لە ژمارەکان دەڵێ: زۆرجار ژمارەی گۆڤارەکەم دەبردە ناو قەیسەری هەولێر, بۆ لای پیاوە دەوڵەمەندەکان, نەك لەبەرئەوەی خوێندەوارن, بەڵکو لەبەر مەسڵەحەتی خۆیان چونکە دەمزانی ئیشیان بە شارەوانی دەبێ.
گۆڤاری هەولێر (1970 ـ 1972) حکومەت و شارەوانی و خەڵکی دڵسۆز و

پارەداری شارەکە پاڵپشتیان دەکرد، جگە لەوەش پڕۆژەیەکی دیکەشی هەبوو کە نامیلکەی (قەڵاتی هەولێر و پڕۆژەی ڕێکخستن) بوو.
وا باسکراوە گۆڤارەکە بە نائومێدی سەری نایەوە، ئامانجی خۆی نەپێکاوە، هەروەك (کاکە مەم) دەڵێ: کەچی بە گشتی نەیتوانی تەنانەت بەشێك لەو کەلێنە و ئاسۆی ژیان و کولتووری ژیانی هەولێر پڕبکاتەوە، کە ئەوەش بەهۆی گوێ نەدانی کاربەدەستانی شارەکە بوو.
وا دیارە نووسەرانی ئەو گۆڤارە ئامانجیان هەبوو..
بە گشتی گۆڤاری هەولێر (1970 ـ 1972) بەم شێوەیە بوو:
گۆڤاری هەولێر (12) ژمارەی لێ دەرچوو.
ئەو تیراژانەی کە بەزمانی عەرەبی دەردەچوو نووسەرەکانی ئەو بەڕێزانە بوون (نزار جەرجیس ـ تاریق شەریف ـ زوبێر بلال اسماعیل ـ سامی شۆرش), جگە لەمانەش نووسەری ئافرەتیش هەبوو (کوردستان موکریانی ـ گەلاوێژ شەجیع ـ دایکی سۆران ـ جەمیلە ئبراهیم ـ سامیە چاوەشلی).
ئەو نووسەرانەی کە بە کوردی بابەتیان بڵاو دەکردەوە، کە هەندێکیان لە ژیان ماون و هەندێکیشیان کۆچی دوایان کردووە، وەك (پیرباڵ مەحموود ـ عەزیز گەردی ـ عەبدوڵڵا پەشێو ـ جەمیل ڕەنجبەر ـ خورشید دزەیی ـ کەریم شارەزا ـ حەمە کەریم هەورامی).
ژمارەی لاپەڕەکانی گۆڤارەکە هەموو جارێك وەك یەك نەبوون (120 ـ 96 ـ72 ـ 64) لاپەڕە بوو. بەڵام نەخشە و وێنەی بەرگی پێشەوەی گۆڤارەکە جێگیر و نەگۆڕ بوو لە هەموو ژمارەکان.
بەڵام لەڕووی هونەری ڕۆژنامەوانی لاوازبوو، زۆر کەم سوود لە وێنە وەردەگیرا, بەڵام لەڕووی پیتەوە، شێوەی قەبارەی پیتەکان دەگۆڕدرێت, لەبەرئەوەی گۆڤارەکە چاپخانەی تایبەتی بەخۆی نەبوو, بۆیە لە چاپخانەی شارەوای کەرکوك چاپ دەکرا.
بۆ یەکەمجار لە مێژوو شیعری شاعیر وەکو (مامۆستا هێمن) کە زۆربەی لە ساڵی یەکەمی گۆڤارەکە بە ناوی (مام ـ حەسەن ـ ه. هیمن) بڵاو دەکرایەوە.
گۆڤارەکە هەموو ژمارەیەك گۆشەی تایبەتی هەبوو بەناوی (خاڵۆی ڕێبوار) کە (کاکەمەم بۆتانی) دەینووسی، تایبەت بوو بە کێشەو گرفتەکانی خەڵك.

گۆڤاری هەولێر (1999 ـ 2006)

قۆناغی سێیەم:

لە ساڵی (1999) دەستکرا بە بڵاوکردنەوەی گۆڤاری هەولێر کە گۆڤارێکی گشتی ڕۆشنبیری بوو, هەر لەسەر گۆڤارەکە دەنووسرا (گۆڤارێکی ڕۆشنبیری سەربەخۆ)یە گۆڤارەکە وەرزی بوو، تایبەت بوو

بە پارێزگای هەولێر. ئەو گۆڤارە ڕووەکانی کۆمەڵایەتی و ئەدەبی و ئەتنوگرافی و جوگرافی، هەموو بوارێك کە تایبەتبوو بە شاری هەولێر و دەوروبەری لەخۆوە دەگرت, ئەو کەس و لایەن و نووسەرانەی کە بابەتیان تێدا بڵاودەکردەوە خەڵکی هەولێر بوون و بابەتەکانیان تایبەت بوو بە هەولێر، بە شێوەکی گشتی لەو قۆناغەیەدا (گۆڤاری هەولێر) بەم شێوەیە بوو:

خاوەن ئیمتیاز ـ فەڕەنسۆ هەریری. پارێزگاری هەولێر.

سەرنووسەر ـ فەیسەل دەباغ.

بەڕێوەبەری نووسین ـ فواد سەدیق.

ـ ئەم سێ کەسەی کە ناومان بردن خەڵکی هەولێر بوون.

بەرگی گۆڤارەکە ـ بەرگی پێشەوە لەڕووی ڕەنگ هەرجارەی بە وێنەی شوێنێکی شاری هەولێر بەڕەنگێك دەڕازێندرایەوە, بەرگی دواوەشی لەگەڵ ناوەوەی بەرگی دواوەی بەهەمان شێوە بە وێنەیەکی شاری هەولێر، یان هەندێك جار تابلۆی هونەرمەندێك دەڕازێندرایەوە.

لە هەموو ژمارەکان خاوەن ئیمتیاز و سەرنووسەر گوتاریان دەنووسی بەناوی (سەر وتار).

گۆڤارەکە زیاتر لەسەر ئەرکی پارێزگا و پارێزگاری هەولێر چاپ دەکرا, بە ڕێنووسی عەرەبی و زمانی کوردی بابەتەکان دەنووسرانەوە, واتە بە دیالێکتی خواروو. لەگەڵ هەر بابەتێکیش زۆربەی جار وێنە و بەڵگە بڵاو دەکرایەوە، واتە وێنەدار بوو. زۆر گرینگی بە کەسایەتیە ناودارەکانی هەولێر دەدا, وەکو کەسایەتییە ئەدەبی و کۆمەڵایەتی و سیاسی ـ ڕۆشنبیری.. .

لەسەر بەرگی پێشەوەی گۆڤارەکە بە گەورەیی دەنوسرا (هەولێر) کە بە زمانی کوردی و ڕێنوسی عەرەبی بوو. لە چاپخانەی ڕۆشنبیری لە هەولێر چاپ دەکرا.

لە دوا لاپەڕەی هەرجارە و چەند وێنەیەکی شاری هەولێر و کەسایەتیە هەولێریەکان بڵاو دەکرایەوە. ژمارەی پەڕەکانی گۆڤارەکە هەرجارەی زیاتر لە (100) پەڕ دەبوو و زیاتر بە تیراژی (500) دانە چاپ دەکرا, واتە گۆڤاری هەولێر زیاتر کۆمەڵە زانیاری و بەڵگەیی بوو، نەك بڵاوکردنەوەی ئایدیۆلۆژیایەك یان بیر و بۆچوونێك. کۆی ژمارەکانی (گۆڤاری هەولێر) لەو قۆناغە زیاتر لە (20) ژمارەی لێ دەرچوو. لە بەرگی دواوەی گۆڤارەکە بە ڕێنوسی (ئینگلیزی) دەنوسرا (HAWLER).

نووسەرەکانی گۆڤاری هەولێر، بە زۆری هەر ئەمانەن:

* نموونەی یەك لە ژمارەکانی گۆڤارەکە:

(عەبدولخالق سەرسام ـ مەولود بڕخاڵی ـ عەباس سلێمان سمایل ـ جەلال خدر ـ عەبدوڵڵا حەداد ـ جەلال سنجاوی ـ پیرداود محموری ـ ئەکرەم

مولود ـ کەریم دەشتی ـ فەیسەل دەباغ ـ تاریق ئیبراهیم شەریف ـ چەندانی تر..)

ڕۆژنامەی هەولێر لە (2006 تا ئێستا بەردەوامە)

چۆناغی چوارەم:
لە قۆناغی چوارەم وەکو (ڕۆژنامە) بەناوی (ڕۆژنامەی هەولێر) دەردەچێ، بەشێوەی ڕۆژنامەی قەبارەی گەورە بەڵام لاپەڕەکانی سنووردار بوو، واتە کەم بوو تا (8) لاپەڕە دەبوو، لاپەڕەی یەکەم بە گەورەیی لەسەرەوە نووسرابوو ـ هەولێر، لە تەنیشتی وێنەی (قەڵا و منارە) هەبوو، لە خوارەوە وێنەی کاربەدەستانی حکومەتی هەرێمی کوردستان، لەگەڵ بڵاوکردنەوەی کار و چالاکیەکانی حکومەت. لاپەڕەکانی ناوەوەی کورتەهەواڵ و هەواڵی ناوخۆی هەولێر لەڕووی کۆمەڵایەتی و کاروبارەکانی حکومەت، لاپەڕەی کۆتاییشی گشتی و هونەرییە.

* ئەو قۆناغەی بە دوو شێوە بوو:

شێوەی یەکەم: ئەوەی لە سەرەوە باسمانکرد، بەڵام بەڕێوەبردنی بەم شێوەیە بوو:

خاوەن ئیمتیاز: نەوزاد هادی. پارێزگاری هەولێر (خەڵکی هەولێر).

بەڕێوەبەری نووسین: تاهیر عەبدولڵا. جێگری پارێزگاری هەولێر (خەڵکی هەولێر).

سەرنووسەر: فەیسەڵ دێهاتی. سەرنووسەر (خەڵکی هەولێر).

دەرچوونی (ڕۆژنامەی هەولێر) لەم قۆناغە بەم شێوە تا ماوەیەك بوو، چەند ژمارەیەکی دەرچوو تاکو نزیکەی (100) ژمارە، پاشان دەستەی نووسەرانی ڕۆژنامەی هەولێر و شێوەی ڕۆژنامەکە گۆڕا، کە تا ئێستاش بەردەوامە.

شێوەی دووەم: قەبارە و شێوەی ڕۆژنامەکە گۆڕا بۆ قەبارەیەکی بچوکتر، نیوەی قەبارەی شێوەی یەکەم، لەسەر بەرگی ڕۆژنامەکە لەسەرەرەوە بەشێوازێکی خەتجوانی نووسرایە (هەولێر)، کە ڕەنگی (شین و سوور)ە, لەگەڵ هەولێر تێکەڵ بووە, لەخوارەوەش و هەواڵ (مانشێتی گەورە) نووسراوە، دوایی لە خوارەوە کورتە هەواڵا لەگەڵا وێنەی هەواڵەکە بڵاوکرایەتەوە کە دەستنیشانە بۆ ناوەوەی ڕۆژنامەکە. ڕۆژنامەی هەولێر لەو قۆناغەی ئێستاش هەروا دەردەچێ کە ڕۆژنامەیەکی گشتی سیاسی و کۆمەڵایەتی و ئەدەبی و تەندروستی و هونەرییە. دەبێ ئەوەش بڵێین (ڕۆژنامەی هەولێر) لە ساڵی (2006)وە دەردەچی درێژکراوەی (ڕۆژنامەی هەولێر)ی ساڵی 1950یە، چونکە لە لاپەڕەی دووەمی ڕۆژنامەکە لە خوارەوەی نووسراوە، (یەکەم ژمارەی لە

ساڵی 1950 دەرچووە، بەشێوەیەکی گشتی ڕۆژنامەی هەولێر لە ساڵی (2006) بەم شێوەیە:

دەستەی نووسەران:

خاوەن ئیمتیاز و سەرنووسەر: ئاریان فەرەج (خەڵکی سلێمانی).
بەڕێوەبەری نووسین: جەبار قادر (خەڵی رانیە).
بەڕێوەبەری نووسین: هاودەنگ فاروق (خەڵکی هەولێر).
بەڕێوەبەری نووسین: شێرزاد عەبدولڕەحمان (خەڵکی هەولێر).
ژمارەی لاپەڕەکانی (24) لاپەڕەیە, ڕۆژانە بابەتی (سیاسی و کۆمەڵایەتی و ئەدەبی و تەندروستی و جارەبەجار فۆلکلۆری..) لەخۆوەگرتووە. نووسەرانی هەموو شارەکانی کوردستان و هەرچوار پارچەی کوردستان، بەرهەمی تێدا بڵاودەکەنەوە. بەگشتی ڕۆژنامەیەکی وێنەدار و هەواڵی وێنەییە, لاپەڕەکانی پێکهاتوونە لە (ڕێپۆرتاژ – هەواڵ و بەدواداچوون – بۆچوونی سیاسی – ئاگاداری لە دام و دەزگاکانی حکومەتی هەرێم – لاپەڕەی (پشوو) کە پێکهاتووە لە وشەی یەکتربڕ و کەلوەکان.
ماوەیەك ئەم ڕۆژنامەیە، چەند پاشکۆیەکی هەفتانەی هەبوو بە ناوی (هونەر. هەواڵی هونەر و هونەرمەندان) (زانستی. هەواڵی زانستی نوێ و زانست بەگشتی) (وەرزشی. هەواڵی وەرزشی کوردستان و جیهان) (ئەدەب. گوتار و بابەتی ئەدەبی و فەلسەفی و زمانەوانی).
لاپەڕەی کۆتایی ڕۆژنامەی هەولێر لەم قۆناغە تایبەتە بۆ ڕێکلامی بازرگانی هەموو جۆرە کەلووپەلێك بوو.
ئەو نووسەرانەی کە بەرهەمیان هەبوو لە ڕۆژنامەی هەولێر، بۆ نموونە:
سیاسی : ئاریان فەرەج – جەمال عبدللە – هاودەنگ فاروق – عەبدولڕەزاق علی – سامی ئەرگۆشی – سالار عوسمان – عەبدولسەلام بەرواری – چەندانی تر.. .
هونەری: حەیدەر عەبدولڕەحمان – حەمە سوار.. .
ئەدەبی: عەزیز مەلا رەش – محمد کەریم نانەوا – شیعری – بەهات حەسیب قەرەداغی – نەجم ئەڵوەنی – کەریم دەشتی – شەنگە هاوار کاکەیی – بەهزاد حەوێزی – بۆتان جەلال.. .
وەرزشی: ئومێد ئیبراهیم – ئەسعەد ئیسماعیل – مامەیارە ئەحمەد – بۆتان جەلال.. .

پوختەی هەڵسەنگاندنی قۆناغەکانی دەرچوونی ڕۆژنامە و گۆڤاری هەولێر:
– قۆناغی یەکەم و دووەم دوور بووە لەلایەنی هونەری و کەمی وێنە

تێدا بڵاوبێتەوە.
– ئەو نووسەرانەی کە لە قۆناغی یەکەم بەشداربوون، لە قۆناغی دووەمیش بەشدار بوونە.
– قۆناغی یەکەم و دووەمی، بە پاڵپشتی مامۆستایانی قوتابخانە بووە.
– قۆناغی یەکەم بۆ پڕۆژە، بەڵام ئامانجیان زیاتر هۆشیارکردنەوەی خەڵك بووە لە هەولێر.
– قۆناغی دووەم زیاتر نزیکە لە پڕۆژە، چونکە جاربەجار نامیلکەی لەگەڵ بووە, بە ناوی (پرۆژەی ڕێکخستنی قەڵاتی هەولێر)، ڕەخنەگرتن لە دەسەڵاتی ئەو سەردەم لە گۆشەیەکی ڕۆژنامەکە بە ناوی (خاڵی ڕێبوار) تاکو خەڵك هۆشیار بکاتەوە.
– قۆناغی یەکەم ژمارەی زۆرتربووە لە قۆناغی دووەم کە زیاتر لە (100) ژمارەی لێ دەرچووە، بەڵام لە قۆناغی دووەم (12) ژمارەی لێ دەرچووە.
– لە قۆناغی دووەم بۆ یەکەمجار نووسەری ئافرەت دەرکەوتووە.

– قۆناغی یەکەم و دووەم، وێنەی نەبووە لە لاپەڕەکانی ڕۆژنامە و گۆڤارەکە.
– بەڵام قۆناغی سێیەم بەرگی گۆڤارەکە ڕەنگاوڕەنگ بووە، لاپەڕەکانی وێنەدار و بەڵگەیی بوون.
– قۆناغی سێیەم تەنیا تایبەت بووە بە پارێزگای هەولێر، سیاسی و ئەدەبی و هونەری نەبووە.
– قۆناغی چوارەم زیاتر سیاسی و هونەری و ئەدەبی و ڕەنگا و ڕەنگ و وێنەداربووە و ڕێکلامی بازرگانی هەبووە کە پاڵپشتی ڕۆژنامەکە بووە.
– تەنیا یەك نووسەر لە قۆناغی یەکەم و دووەم و سێیەم و چوارەم نوسینی هەبووە، ئەویش ڕۆژنامەنووسی بەئەزموون مامۆستا (کەریم شارەزا)ی شاعیر و نووسەر بوو.
– لە کۆی دەرچوونی ڕۆژنامە و گۆڤارێك بە ناوی (هەولێر)، ئەگەر هەموو ساڵەکان یەکبخەیین دەکاتە (15) ساڵە ڕۆژنامە و گۆڤارێك هەیە بەناوی (هەولێر).
– واتە لەم (15) ساڵە (2) گۆڤار، (2) ڕۆژنامە هەیە، بەڵام وەکو (ڕۆژنامە) تەمەنی درێژتربووە.
– قۆناغی چوارەم درێژەپێدەری قۆناغی یەکەمە.

ئایین … نوسینی / عدنان الصائغ
… گۆرینی: ئارا برزان

مادام،ئێمە لە- خۆرا- ئاینمان بە میرات بو
گوناهی من چی یە ؟
بە سنی ، یان بە شیعی ، مەندائی ، میترائی ، ناموسی ، فەریسی ،سدوقی،
کاسۆلۆکی ، پرۆستانتی ، ئەرسەدوسکی، بوزی ،سیخی مارۆنی ، یەزیدی ،
بە هائی ، زەردەشتی ، تاوی، تد
لە زیکرو خۆێندنەوە
یان خاچ پەرستی
خە تایە ک ، گوناهی من چی یە ؟
هە ڵگرم بە دەستی خۆم نە بووە ،
یان شەڕێک کە من هەڵمننە گیرساندووە
گوناهی من چی یە ؟
نرخی مێژوویە ک بدەم
کە من دروستم نە کردووە
یان گوناهی ووڵا تێک
کە بۆمن شۆێن پێە ک ، یان گۆڕێک
بە موڵکم نە بووە ؟ ،
گوناهی من چی یە؟
گە ر هاتوو
ناوم ، مایکل ، یان زەید ، یان عەدنان ،
یان عومەر ، یان عبدول حوسێن بوو
من ناوی خۆمم
ه□ ل□ن□ بژاردووە
خاناوادەم ،شێوەم ، ڕەگەزم ، ئاینم ، زمانم
هە تا دەگا، بە نیشتمان و
ڕەنگی چاوم
خودایە ک هە ڵی بژاردووم
لە گیانێکدا یا لە مشتە خۆڵێکدا، تا

من دروست کا
دڵ ئێ ی پیاوانی ئایینی گێ ر ،
لێرەدا حیسابێک هەیە ؟
یێ خۆ ی من بۆ دێگرن
گوناهیی خودایە ، لێ و حیساب و پرسیار بکێ ن .

سەرچاوە:

کۆچ … عەبدولوەهاب شوانی

لەم هیچە تاریکە دەرم بێنە
گیانی منت زۆر ئازاردا
لە دووبارەی ووتەکانی تۆ بێزارم
دڵم بەم شەقامانە تەنگە
تەمەنێك لەگەڵ تۆ گفتوگۆم کرد
پەنجەرەی ئەوینێکت نیشان نەدام
ئێستا هەر یەکێکتان پاشایەکن ، ئیمپڕاتۆرێکن بۆ خۆتان
من سوپام نەبوو ، وەك تۆ بوونەوەرێك نەبووم
پڕ بم لە منداڵی و نیوەشم لە ئەهریمەن.
هێزی من خۆشەویستی بوو
لەشکری تۆ ڕق
ووزەی من تەنها سۆزبوو
سوپای تۆ کینە
ئاخر تۆ دەستت لە تەور و
دڵت لە کێو خواستووە
پەنجەکانت لە چڕنووك و
ددانەکانت لە کەڵبەی گیاندارانی تر دزیوە
ئاخر تۆ دڕندەی
تۆ بە شکانی دڵی من، دڵت خۆش ئەبێ و
لە نێو فرمێسکەکانم کەف و کوڵت دادەمرکێتەوە
تۆ، کوا وەك (سوهراب) تیشکە جوانەکانی خودا دەبینی؟
کوا لەوە تێدەگەی باخچەش توانای گۆرانی گوتنی هەیە؟

من دام نابوو تۆ دیواری تەنهاییم بڕوخێنی
وەك خوێن و لەش
وەك لێو و هەناسە لە لات ئۆقرە بگرم
بەڵام منت دایە دەست ژوورە نەخۆشەكان
ئیدی دەبێ ئەمشەو بڕۆم
خەریكە بۆنی كۆچم لێبێ
تەنیا لەگەڵ خۆمدا دەڕۆم
دەڕۆم و منداڵیت بۆ جێدەهێڵم
ئاخر هیچ نیگایەكی عاشقانەم لە تۆ نەبینی
هیچ كات نەگوت: ڕەنگی شیعرەكانت لە خۆت دەچن
جاریك نەتووت: شوانی
دەڕۆم و هەر ناڵێی: عەبدولوەهاب كێوە ؟.

....
عەبدولوەهاب شوانی

مورتەد … پشكۆ ناكام

….ریفراندۆم وەك رووداوێكی گەورە و مێژوویی لەسەر دەستی بنەماڵەیەكی مێژوویی و جوگرافی جائیز نیە هەروا بە سادەیی و بێ رازاننەوە بێتە دی ، بەتایبەتی گەر زانیمان ڕیفراندۆم وەك “مەنجەڵ” یەكەم كەرەسەی لێنانی دەوڵەتی كوردیە و بۆ خۆشكردنی تامی ئەو خواردنە كە هەرگیز لە ژێر دانا دەرناچێت پێویستە چەن بەهاراتی□ك بەكار بێنین ، هەم خواردنەكە واتی□ تامی د□و□□تی□ كوردیەكە خۆش ئەكات ، هەم بۆن بەرامێكی وای ئەیاتی□ تا بینایەی نەتەوە یەكگرتوەكان لە ئەمریكا بچێت، هەندێك بابەت و بەهارات بۆ رازاننەوەی ریفراندۆم ئەمانەن :

= هەر هەنگاوێكی گەورەی وەك ریفراندۆم و پاشان دەوڵەتی كوردی پێویستی بە سرودە. بۆیە ئەبێت سرودێك بۆ ریفراندۆم دابنرێت كە كەنا□□ زی□رد و زی□رد هەڵگەڕاوەكان بیست و چوار سەعات پەخشی بكەن ، ئەمەش ئەركێكی قورس نیە ، ئەو شاعیرەی شیعری” زێڕە” ی داناوە ئێستا دەرسی ڕێبازی بارزانی لە مەعهەدی پێگەیاننی!! كادیرانی پارتی ئەڵێتەوە، ئەو زاتە دەستی لەو شیعرانەیا هەیە و ئەتوانێت

بەدەم چارەکەکەوە(مەشروب نەک مووچە) شیعرێکی زۆر جوان و لایەق بە ریفراندۆم بنوسە ، خۆ سەرەکە هەر سەرەکە ئیتر زێڕە کەی دوەنە بەت یان ئەوەی ئەمڕۆ..ئاوازەکەیشی هونەرمەندەک هەیە گەر کاتی هەبەت" چونکە زۆر مەشغوەی گورانی بەژە ئافرەتەکانە " لە ئاواز دانانا سەری ڕووتاوەتەوە، شارەزاییەکی تەواوی هەیە لە سوود وەرگرتن لە ئاوازی سرودەکانی بەعس و تەکەبکردنی بە سرودەکانی پارتی، ئەتوانەت بەشەو و ڕۆژەک ئاوازەک بە شیعرەکەی شاعیری زێڕە لەسەر ریفرابدەم دانە، بە وورتنی ئەو سرودەش پەک ناکەوەت "داود القیسی" مان زۆرە…

= جەی خەیەتی ریفراندەم ئاڵایەکی تایبەت بە خەیشی هەبەت ، ئەمەشیان کارەکی قورس نابەت ، لەبەر ئەوەی ریفراندەم بەسەرپەرشتی و لەسەر دەستی پارتی و هاوئاوازەکانی یەتە دی . هەقە تەختی ئاڵاکە زەرد بەت و وەک ئیشارەتەک بە شانازیەکی پارتی 31/ ئەستەرەی لەسەر بەت کە سیمبولی پارتیە بە گەرانەوەی بە هەولەر لە 31/ئابی 1996 ، رەنگە بوونی ئەستەرەش لەسەر ئاڵاکە دەی ئەمریکیەکان خەشکات ئەوان پەنجا ئەستەرەیە هی ریفراندەم سی و یەک ، لەوانەیە ئەمەش کاربکاتە سەر بەهەز کردنی پەیوەندی ئەمریکا و هەرەم لەکاتی کەڵانی دەو□تە کوردیەکە مەنفەعەتی خەی هەبەت و دەعوەتیش بکرەن….
= ناوی هەموو ئەو جاش و خائین و خە و ریفراندەمە فرەشانەی کە دژی ریراندەمن و لەبەرەی(نەخەر)ن ، ناو و رەسمیان بەسەر هەموو دوکان و سوپەرمارکەتەکانی هەرەما بەاو بکرەتەوە تا کەس هیچیان پە نەفرەشەت و دواتر لە □گەی داداگاکانی هەرەمەوە بە تایبەتی ئەوانەی هەوەێر کە خەشبەختانە لەڕووی بەلایەنی ونەزاهەتەوە ناو و ناوبانگەکی عالەمییان هەیە، سزای ڕەوای خەیان وەربگرن، خراپیش نابەت ئەگەر خەیان و کەس و کاریان دوور خرەنەوە بە دوورگەیەکی زۆر دوور لە هەرەم تا چی تر نەتوانن بگ□□نەوە و کوردستانی بنەماڵە و ئابووری سەربەخە و دیموکراسی و ریفراندەممان لە پیس بکەن "بە جە بەجە گەیاننی ئەو جەرە هەنگاوە ئەتوانرەت سوود لە تەجروبەکانی ئەتا تورک و رەزا شا وەربگیرەت لە ما□□□ کردن لە□□ یاخی و مورتەد……"

گەر نیشتمان، دایك بێت ... ئەرسەلان مەحمود

بەنێرو مێر چواندنی زەوی و ئاسمانەکان، چەند مەجازییە، هەزار ئەوەندە وەها تەبلیغاتێك لەهزرینێکەوە دێ دژە بەهاو مۆڕاڵی جێندەری، ئەمە هەم وەك فكرو، هەم وەك ئایدیاو، هەم وەك ئەندێشەو، هەم وەك پرانسیپ و بوونیە مرۆییەکەیش، هەر ڕاستە.

لەزیهنیی□ت و ئەندێشەی کۆمەڵگەی سوننەتی و تیپیاوسالاریدا، ئەوەی نەتوانێ هێزمەندانە واتا لەباری جستەییەوە بەرگە بگرێ و بەرگری لەخۆی بكات مێرە، مێر وەك هاوێ، وەك دۆست و دەزگیران، وەك خوشك وەك هاوژین وەك دایك!

كاتێك دەگوترێت: نیشتمان دایكە. ئەمە بەبنەما لەوەها پیرۆزی یا خۆشەویستییەکەوە نەهاتووە دایك هەیەتی لەماناو مەغزاو پێکهاتە خێزانی و کۆمەڵایەتییەکەیدا، بەڵکە لەمەوە هاتووە، دایك مێرە، مێریش خاوەنی ئەو هێزمەندییە فیزیکییە نیە لەواقیعدا، لەبەر ئەوە ئەوەی دەبێت بیپارێزێ پیاوە، پیاو وەك باوك، پیاو وەك سوژە، وەك بكەرو کێڵەرو، وەك چێنەر، پیاو وەك ئاسمان، ئاسمان وەك سەرو سەروەر، وەك نێر لەسەرەوەو ڕەها، لەسەرەوەو ڕەها وەك ئەوەی چۆنی بیەوێت ئاوا زەوی و، ئاوا ئەوەی پێیدەگوترێت نیشتمان، تەڕو توش و تەی بكات!!

هەروەك چۆن ئەوەی لەبەرامبەردا ئەم زەوی و ئەم نیشتمانە، خوا نەکا ئەگەر هەر چەند بیەوێ لەخۆیدا بتەقێتەوە بەڕوی ئەم سەروەرو ئاسمانەی خۆیدا، زات نەکاو نەتوانێ هاوکێشەکە هاوسەنگ و هاوتەریب بكات !!

رەشەبای خود پەسندی و خۆ سەپاندنی سیاسەتکارە دژە جێندەرو ڕەگەزپەرستەکانی دنیا، ئەگەر لەخۆرئاوا، وایکردبێ خۆر بخەنە دەریاوەو، جۆرە ڕۆمانسییەتێك ببەخشنەوە بەژیان، لەکوردەواری و لەناو کوردە سیاسەتکارەکانی کوردستاندا، وڕە وڕو گڕە گڕەکەی ئەوەندە تاقەت پڕوکێن بێت، تکە تك و تەمە تەم و منە منەکەی وابكا ڕۆناکی هەر تیادا هەڵنەیەت!!

سەیرکە هاوڕێ! هەیانە خۆی بەهەڵگری پەیامی دنیای ئەودیوو دەزانێ، بەڵام دەیەوێت لەم دنیایەدا بەر بگرێ و، بەهەشتێك لەدرۆ بەرپاو

ساز بکات! هێشیانە خۆی بەسترانبیژو ئاوەز ژەنی ژیانکردنی مەملەکەتێك لەنوێگەرایی دەزانێ و، هات و هاواری کەشکەلانی فەلەك دەبەنە، بەڵام بەشنە بایەك لەدەرو دراوسێکانیەوە گەر هەڵبکات، دەکەوێتە هەڵکەی سەما لەپراکتیك و لەئەدا کردندا!!

نیشتمانی کورد، ئەوەندەی بەدەست سیاسەتکارە کوردییەکانیەوە بووە بەتەنگەبەرو تونێلێك لەرزانی جۆرەها تاریکی، هەرگیز ئەوەندە دژو دوژمنایەتییە دەرەکییەکانی، نەیانتوانیووە زیانی لێبدەن!!

هەقایە، نیشتمانی کورد ئەمڕۆ لەهەر کاتێك زیاتر، لەخەونێك دەچێت ناخۆش، بووە بەجەنگەڵێك بەرەڵڵا، بووە بەحەوشەیەك سامناکی بتوانێ دەخوازانە تەراتێنی تیادا بکات، سیاسەتکارەکانی دەرزییەك بەدەستیانەوە هەیە ڕۆح ئەشکەنجەو، جەرگ کونکون دەکات، بەجۆرێ هەرچەند بەوانی شتێکی دی بەدینەکەی وجودو بەهای هەبێ و مابێت جگە لەخودی خۆیان لەخۆدا!!

ئەرێ ئەم نیشتمانە، کەسێکی تیادا نیە قارەمانەکانی لەبەشەی شکاندنی شکۆی میللی و یەکتریدا بەدار بکاتەوە؟! ئەرێ ئاوێنەی هەڵێك نییە لەم وڵاتەدا، شۆڕشگێڕەکانی دوێنێی، بتوانن ئەمەی خۆیان و ژیانی ئێستای خەڵکی نیشتمانەکەی خۆیانی تیادا ببیننەوە؟! ئەرێ گەر نیشتمان دایك بێت، مرۆ چۆن جورئەت دەکات ئەمە بەدایکی خۆی بکات؟! چۆن دەکرێت هەر جارەو دەوڵەتێك، هەر جارەو دەرو دراوسێیەك بهێنێتە سەر سینگ و کەرامەت و عیززەتی نەفس و مەئوای میهرەبانی دایکی خۆی و، زات بکا بەدەستەکانی خۆی ئەتکی پێبکات؟! چۆن دەتوانێ شیرو بیرو خێرو بەرەکەی دایك هەروا سادەو سانا هەرزانفرۆش و نیشتمان بەدەر بکات؟!

دایك، دایکە، نە نیشتمان دایکەو، نە دایك نیشتمانە، ئەگەر دایك نیشتمان بێت، ئێستا من و هەزارەهای وەك من بە نیشتمانترین مرۆڤی سەر ئەم زەمینەیین، گەر نیشتمان دایك بێت، کەس لەکورد بە دایك تر نیە!!

نیشتمان، ئەو بوعدە جوگرافی و، ئەو فەزا مرۆیی و، ئەو فەرهەنگە هاوبەش و مەدەنییە، مێرو بەکەڵەیەك شەکر دەگرێت، نەك کەروێشك بەسیحرو جاددو عەرەبانە! نیشتمان ئەو مەوداو مەغزا مرۆییە خاوەنییە، یەکە پێکهێنەرە جقاتییەکەی تیایدا هەست بەهاوڵاتیبوون و، درك بەشارەمەندیبوونی خۆی وەك تاك بکات، نەك هەڵاوەردو هەڵاتن لێی!!

نیشتمانی کورد، نیشتمانی هەڵاوێردی بەشەرییە، شك نابەی هەبێ و بتوانێ لەوسەر بە هەتا ئەوسەری سنورەکەی، کوێی بوێ ئازادانەو سەربەستانە تیایدا بژی و بمێنێتەوە! نیشتمانی کورد، بەدەست سیاسەتکارە هەناو پیسەکانیەوە، هەردەم لەبیانوێك زیاتری هەیە تا ئەندێشەو خەیاڵەکانی تاك و خەڵکەکەی تیادا بکوژی! هەردەم لەئامرازێك زیاتری تیادا دەژی تا ژیانکردنی وەك ئەوەی شایستەی بەهەبوونێ تیادا نەهێڵێ و بکوژیت!

لەڕاستیدا، حەز ناکەم بڵێم: ئەگەر نیشتمان دایك بێت، سیاسەتکارە هەناو پیسە کوردەکان لەڕیزیبەندی هەرە خراپترین بوونەوەرە دایك خۆگەکانی دنیادان، بەڵام لەڕاستیدا وان!!

بەهمەن قوبادی لە ناو 25 دەرهێنەری بەرچاویی سەدەی 21ی جیهان

مەنسوور جیهانی – “بەهمەن قوبادی” لە ناو 25 دەرهێنەری بەرچاویی سەدەی 21ی جیهان، لە لایەن ڕەخنەگرانی سینەمایی ڕێکخراوەی گرینگی “ڕۆتین تەمەیتە” دیاریکرا.
لە دوای توێژینەوەیەکی تێروتەسەل و بە بڕوای کارناسان و ڕەخنەگرانی پرۆفەشنالی سینەمایی و هەروەها بە پێی پێوانەی ڕەخنەکان و نووسراوەکان لە لایەن ڕێکخراوەی گرینگی سینەمایی “ڕۆتین تەمەیتە” Rotten Tomatoe و ماڵپەڕیی گرینگی سینەمایی “مێتاکریتیک” Metacritic، 25 دەرهێنەری بەرچاویی سەدەی 21ی جیهان ڕێزبەندی کران.

دەرئەنجامەکان دەریدەخات کە ئەم ریزبەندییە بە پێی فیلمسازانێک لە سەرتاسەری جیهان دەستنیشانکراوە کە لە ڕۆژی 1ی ژانویەیی 2000ی زایینی بەدواوە یانی لە سەرەتای سەدەی بیست و یەکەمەوە تا ئێستا، لانی کەم چوار فیلمی سینەماییان سازکردبێت و بەم بەرهەمانە لە فیستیڤاڵە گرینگە نێودەوڵەتییەکانیدا بەشدارییان کردبێت. بە لەبەرچاوگرتنی ئەمانە، ڕێژەی ئەو فیلمسازانەی کە لەم بەشەدا

جێدەگرن زۆر لەم رێژەیە زیاترە کە لە زەیندا دەگونجێت.

لەم ریزبەندییە پێشانازییەی دەرهێنەرە جیهانییەکاندا، ناوی “بەهمەن قوبادی” فیلمسازی ناوداری کوردیی ئێرانی بەرچاودەکەوێت و بە ناونیشانی یەکێک لە باشترین فیلمسازانی سەدەی بیست و یەکی دنیا دیاریکراوە و بە هۆگرانی سینەمای جیهان ناسێندراوە.
“بەهمەن قوبادی” وەکوو ئەندامی کارا لە نێوان ئەم دەرهێنەرە ناودارانەی سینەمای جیهان پێگەی تایبەتی خۆی هەیە و هەروەها ناوی فیلمسازانی ناوداری دیکەش لەوانە: “ئالفۆنسۆ کۆارۆن” Alfonso Cuarón، “ئەلێکساندەر پەین” Alexander Payne، “پۆل تۆماس ئاندەرسۆن” Paul Thomas Anderson، “برایانی داردێن” Dardenne brothers، “نووری بیلگە جەیلان” Nuri Bilge Ceylan و … بەرچاودەکەوێت.

کارناسان و ڕەخنەگرانی پرۆفەشناڵی سینەمایی ڕێکخراوەی گرینگی سینەمایی “رۆتین تۆمەیتۆ” لەم ڕاپرسییەدا هەڵسەنگاندنیان بە فیلمە سینەماییەکانی “کاتێک بۆ مەستی ئەسپەکان” لە ساڵی 2000، “گۆرانییەکانی وڵاتی دایکیم” لە ساڵی 2002، “کیسەڵەکانیش دەفڕن” لە ساڵی 2004، “نیوە مانگ” لە ساڵی 2006 و “کەس ئاگای لە پشیلە ئێرانییەکان نییە” لە ساڵی 2009 لە بەرهەمەکانی “بەهمەن قوبادی” کرد.

بۆ زانیاری زیاتر:
http://www.metacritic.com/pictures/best-movie-directors-21st-century?ref=hp